

Instituti Demokratik i Kosovës
Kosova Democratic Institute
www.kdi-kosova.org

DECENTRALIZIMI

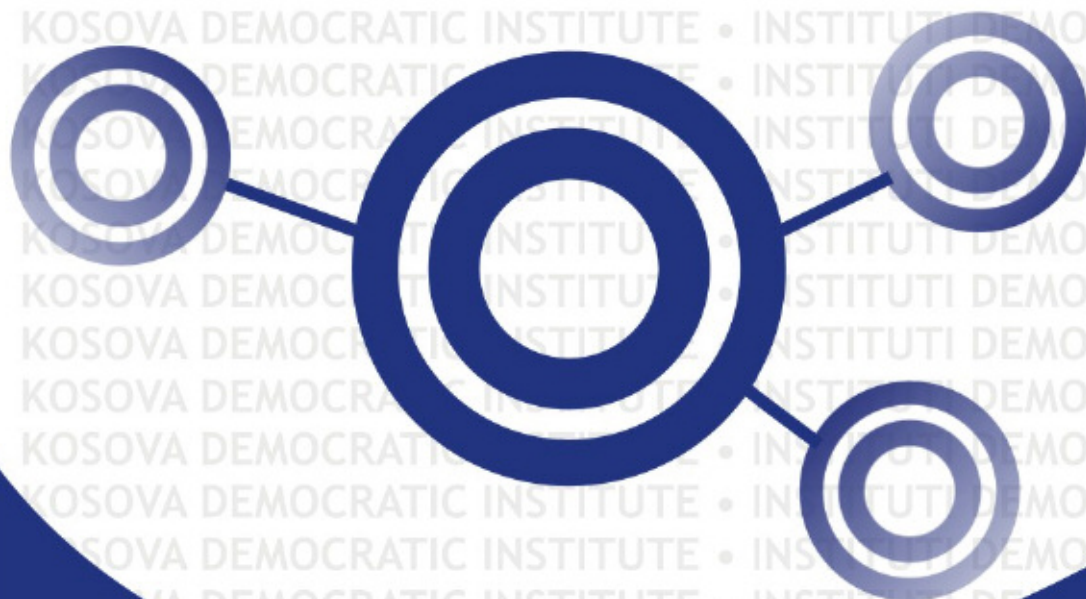
NË KOSOVË

Përvojat nga Komunat e Rajonit të Prizrenit

DECENTRALIZATION

IN KOSOVA

Experiences from Municipalities of Prizren Region

Dhjetor - December 2009

STAFI

Ismet KRYEZIU - Drejtor Ekzekutiv
email: ikryeziu@kdi-kosova.org

Vjollca VOGËL - Menaxhere e administratës dhe financave
email: vjollca@kdi-kosova.org

Leonora CIKAJ - Asistente për administratë dhe financa
email: lcikaj@kdi-kosova.org

Emine BEHLULI - Asistente për administratë dhe financa
email: ebehluli@kdi-kosova.org

PROGRAMI - QEVERISJA QENDRORE

Valmir ISMAILI - Menaxher programi
email: vismaili@kdi-kosova.org

Driton SELMANAJ - Asistent i programit
email: dselmanaj@kdi-kosova.org

Fitore ZENELI - Asistente e programit
email: fzeneli@kdi-kosova.org

Isuf ZEJNA - Monitorues
email: izejna@kdi-kosova.org

Ramadan KLISURICA - Monitorues
email: rklisurica@kdi-kosova.org

Rrezarta AHMETI - Monitorues
email: rrahmeti@kdi-kosova.org

PROGRAMI - QEVERISJA LOKALE

Naim CAHANAJ - Menaxher programi
email: ncahanaj@kdi-kosova.org

Nora VESELI - Koordinatore
email: ncahanaj@kdi-kosova.org

PROGRAMI - TRANSPARENCA DHE ANTI-KORRUPSIONI

Merita MUSTAFA - Menaxhere e programit
email: mmustafa@kdi-kosova.org

Admir ISTREFI - Asistent i programit
email: aistrefi@kdi-kosova.org

Besnik RAMADANAJ - Zyrtar për marrëdhënie me publikun
email: bramadanaj@kdi-kosova.org

Sahit BIBAJ - Avokat / Këshilltar juridik
email: sbibaj@kdi-kosova.org

Natyra KASUMAJ - Vullnetare
email: nkasumaj@kdi-kosova.org

Visar RAMAJ - Vullnetar
email: vramaj@kdi-kosova.org

BASHKËPUNËTOR TË JASHTËM

Arsim GJINOVCI - IT & design
email: agjinovci@kdi-kosova.org

www.kdi-kosova.org
email: info@kdi-kosova.org

Përmbajtja

Hyrje.....	4
Metodologjia.....	4
Decentralizimi: kontesti politik dhe pasqyrë e shkurtër kronologjike.....	4
Korniza Ligjore që Rregullon Decentralizimin.....	6
Arsimi dhe Edukimi.....	10
Ekonomia dhe Financat.....	12
Pavarësia financiare e Komunave.....	12
Shërbimet Publike.....	13
Shëndetësia.....	13
Planifikimi Rural dhe Urban.....	15
Zhvillimi Ekonomik Lokal.....	15
Administrata Komunale.....	16
Mbrojtja e Mjedisit Lokal.....	17
Organizimi Territorial sipas Legjislacionit të Ri.....	18
Ligji mbi Zgjedhjet Lokale.....	18
Ligji për Financat e Pushtetit Lokale.....	18
Konkluzione dhe Rekomandime.....	19
Lista e burimeve të shfrytëzuara	20

1. HYRJE

Metodologjia

Hulumtimi i kësaj analize është i bazuar në infrastrukturën ligjore që ka përcjellë decentralizimin si dhe duke mbledhur të dhëna prej burimeve të ndryshme si nga organizatat vendore ashtu edhe ato ndërkombëtare. Po ashtu një pjesë e burimit të informacionit është marrë nga intervistat me zyrtarët e qeverive lokale në regjionin e Prizrenit. Gjithashtu janë konsultuar edhe raportet e ndryshme të publikuara në fushën e decentralizimit. Për bazë është marrë edhe Plani i Veprimit për decentralizim i përpiluar nga MAPL.

Në kuadër të analizës lidhur me çështjet specifike të fushës së decentralizimit mund të gjenden jo vetëm sfidat me të cilat përballen administratat komunale të rajonit të Prizrenit dhe praktikatat e mira, por edhe rekomandimet të cilat pritet të adaptohen me qëllim të rritjes së performancës së administratës publike dhe rritjes së cilësisë së shërbimeve me qëllim të përfarimit të komunës me qytetarë.

DECENTRALIZIMI: KONTEKSTI POLITIK DHE PASQYRË E SHKURTËR KRONOLOGJIKE

Procesi i reformimit të pushtetit lokal dhe decentralizimit përbën një proces shumë kompleks që ngërthen në vete elemente politike, socio-ekonomike, të qeverisjes, të politikave, administrative, buxhetore, etj, pra kërkon themelimin e komunave të reja, bartjen graduale të kompetencave nga institucionet qendrore në pushtetin lokal, gjë që kërkon ngritjen e kapaciteteve institucionale për vetëqeverisje lokale efektive, përfshirë reformimin e sistemit të financave lokale. Para së gjithash, themelimi dhe vënia në funksion e një sistemi të tillë kompleks të qeverisjes kërkon krijimin e një baze ligjore precize dhe të qëndrueshme, gjë që përfshin dispozita kushtetuese, ligje të reja dhe akte nënligjore për zbatimin efektiv të ligjeve, akte këto si të qeverisë qendrore ashtu edhe të vetë Komunave, varësisht nga rrethanat dhe kompetencat e secilës prej tyre. Krijimi i një sistemi të qëndrueshëm dhe efektiv të vetëqeverisjes lokale në të gjithë territorin e Kosovës pritet të sigurojë shërbime komunale më të shpejta dhe efektive, dhe eventualisht përmirësimin e kushteve të jetesës për të gjithë qytetarët e saj, duke i kushtuar kujdes të veçantë nevojave dhe brengave të komuniteteve jo-shumicë.

Reforma e pushtetit lokal ka filluar pas instalimit të administratës së OKB-së (UNMIK), kryesisht si decentralizim politik¹ me qëllim të integritetit të komunitetit serb në sistemin qeverisës në Kosovë. Decentralizimi u bë prioritet i komunitetit ndërkombëtar në Kosovë sidomos pas trazirave të marsit 2004². Element kyç i dimensionit politik të decentralizimit ka qenë 'krijimi i entiteteve të pavarura politike, komunave, me poli-

¹The Kosovo Decentralisation Briefing Book, Open Society Institute, Budapest, 2007, fq. 30, http://lgi.osi.hu/cimg/0/0/7/6/2/decentralization__4_.pdf

²Kosovo: Toëard Final Status, International Crisis Group (ICG), Beograd / Prishtinë / Bruksel, fq. 5, http://www.crisisgroup.org/library/documents/europe/balkans/161_kosovo_toward_final_status.pdf

Decentralizimi në Kosovë:

tikanë të tyre autonomë të zgjedhur³. Përkundër frikës se decentralizimi mund të rrezikojë kufijtë territorialë të vendit, për faktin se komuniteti serb deri atëherë kishte bojkotuar tërë procesin politik në Kosovë, dhe akoma ishte politikisht më shumë i integruar në Serbi sesa në Kosovë, kjo kërkesë politike nga ana e komunitetit ndërkombëtar shpejt u bë prioritet i IPVQ-ve, përkatësisht Qeverisë së Kosovës. Në korrik 2004, kjo e fundit formoi një grup punues për këtë qëllim, të kryesuar nga Ministri i Shërbimeve Publike, Jakup Krasniqi, i cili grup hartoi një dokument kornizë për decentralizimin, i cili dokument megjithatë u fokusua vetëm në aspektet politike, pa përcaktuar ndonjë kornizë kohore dhe hapësinore (përkatësisht komunat e reja që duhet të formoheshin). Me intensifikimin e procesit të Standardeve për Kosovën, Qeveria e Kosovës intensifikoi procesin përmes 'pilot-projekteve' për pesë zona territoriale, duke e duke balancuar kështu në aspektin komuniteteve të cilat do të përfitonin nga ky proces: nga pesë pliot-njësitë komunale të propozuara, dy syresh ishin të banuar me shumicë serbe (Graçanica dhe Parteshi), kurse pjesa tjetër me komunitete të tjera (Mamusha me turq, dhe Juniku e Hani i Elezit me shqiptarë).

Përkundër kësaj oferte, pjesëtarët e komunitetit serb vazhduan ta bojkotonin procesin e formimit të pilot-njësiteve komunale, dhe deri në shpalljen e pavarësisë nuk ka pasur ndonjë përparim në formimin e komunave me shumicë serbe, kryesisht për shkaqe politike, përkatësisht të ndikimit të madh të Beogradit zyrtar të serbët e Kosovës, nga njëra anë, dhe mosveprimit të UNMIK-ut vis-a-vis këtij ndikimi. Për pasojë, siç është demonstruar vazhdimisht kur janë mbajtur zgjedhjet e Serbisë në Kosovë, UNMIK-u nuk ka bërë asgjë përtej kundërshtimit retorik të kësaj anomalie. Për rrjedhojë, implementimi i decentralizimit ka vazhduar të zvarritet deri në fillimin e bisedave për statusin final, të cilat filluan në nëntor 2005. Decentralizimi ishte tema e raundit të parë të bisedave për status, të mbajtura në shkurt 2006, me ç'rast delegacioni kosovar u tregua shumë konstruktiv, në veçanti sa i përket lirisë së komunave për lidhje dhe bashkëpunim ndër-komunal dhe ndër-kufitar, në pajtueshmëri me Kartën Evropiane për Vetëqeverisje Lokale. Më tej, ata gjithashtu dhanë garanci se këto premisa do të reflektoheshin shprehimisht në Ligjin e ardhshëm për Vetëqeverisje Lokale⁴.

I tërë rezultati i procesit të negociatave për temën e decentralizimit në kuadër të bisedave për status u reflektua në Propozimin Gjithëpërfshirës për Zgjidhjen e Statusit të Kosovës, i cili i kushton një kapitull të tërë këtij procesi. Në këtë mënyrë, dispozitat mbi decentralizimin marrin një rëndësi më fundamentale sesa ligjore, duke u ranguar kështu në nivel 'supra-kushtetues', pasi jo vetëm që dispozitat kyçe të këtij procesi reflektohen në Kushtetutën e Republikës së Kosovës, por edhe për faktin se Pakoja ka precedencë juridike mbi Kushtetutën⁵. Pika politikisht më e rëndësishme, si për komunitetin serb, por që gjithashtu determinon sistemin politik dhe qeverisës në Kosovë, është themelimi i 5 komunave të reja (Graçanica, Ranillugu, Parteshi, Kllokot/Verbovci dhe Mitrovica e Veriut) si dhe zgjerimi i një

³The Kosovo Decentralisation Briefing Book, Open Society Institute, Budapest, 2007, fq. 30, http://lgi.osi.hu/cimg/0/0/7/6/2/decentralization__4_.pdf

⁴Po aty, fq. 252

⁵Constitution of the Republic of Kosovo, Kapitulli XIII: Dispozitat Përfundimtare, Neni 143, Kuvendi i Republikës së Kosovës, Prishtinë, qershor 2008, fq. 55 – 56, <http://www.assembly-kosova.org/common/docs/Constitution1%20of%20the%20Republic%20of%20Kosovo.pdf>

Përvojat nga Komunitat e Rajonit të Prizrenit

komune (Novobërda)⁶. Përveç kësaj, Pakoja sanksionon edhe katër ligje speciale, përfshirë legjislacionin mbi 'interesat vitale'. Me përfundimin e bisedave për status hyn në fuqi Pakoja e Ahtisaarit, e cila reflekton të gjitha dispozitat e Pakos së Ahtisaarit sa i përket vetëqeverisjes lokale dhe 'interesave vitale', në këtë kontekst. Aktualisht procesi i decentralizimit ka avancuar, të paktën në dimensionin politik, me themelimin e të gjitha komunave të reja të parapara, përveç asaj të Mitrovicës së Veriut.

Korniza Ligjore e Decentralizimit

Gjatë qeverisjes së UNMIK-ut, qeverisja lokale është rregulluar në bazë të Rregulloreve të UNMIK-ut 2000/45 (dhe rregulloreve pasuese për plotësim-ndryshimin e kësaj) dhe 2007/30, rregullore këtë që ishin baza e funksionimit të qeverisjes lokale dhe përcaktonin kompetencat e Komunave.

Pas hyrjes në fuqi të Pakos së Ahtisaarit, këto rregullore janë zëvendësuar me legjislacion vendor. Siç u theksua më lart, Plani i Ahtisaarit sanksionon një numër ligjesh të obligueshme për Kosovën me qëllim të rregullimit të procesit të decentralizimit, përkatësisht rregullimit të kompetencave ekskluzive dhe speciale të Komunave, përfshirë domenin e 'interesave vitale'. Këto ligje janë: Ligji mbi Vetëqeverisjen Lokale Ligji mbi Zgjedhjet Lokale, Ligji mbi Kufijtë Komunalë, Ligji mbi Menaxhimin e Financave Lokale dhe Ligji mbi Arsimin nëpër Komuna⁸.

Bazuar në Pakon e Ahtisaarit, Kosova tashmë ka evoluar në këtë proces dhe ka arritur të shpallë pavarësinë e saj, ka miratuar Kushtetutën dhe të nxjerrë të gjitha ligjet të cilat i ka paraparë paketa e Ahtisaarit. Andaj si pikë referuese gjatë hartimit të këtij dokumenti do të kemi infrastrukturën complete që përcjellë reformën e qeverisë lokale dhe decentralizimin. Pas shpalljes së Pavarësisë së Kosovës, institucionet vendore kanë arritur të miratojnë Kushtetutën dhe ligjet bazike të lartpërmendura për jetësimin e plotë të procesit të decentralizimit.

Ligji për Vetëqeverisje Lokale, si bazë themelore ligjore në këtë drejtim, e përkufizon Komunën si njësi themelore të vetëqeverisjes lokale në Republikën e Kosovës, e përbërë nga një komunitet i qytetarëve në një territor të caktuar, të përcaktuar me ligj, e cila ushtron tërë pushtetin, i cili nuk është i rezervuar shprehimisht për institucionet qendrore, ndërsa kompetencat komunale i rregullon sipas parimit të subsidiaritetit, ku bëjnë pjesë kompetencat vetanake, kompetencat e deleguara, dhe kompetencat e zgjeruara komunale.

Parimi i subsidiaritetit përdoret për të siguruar që përgjegjësitë publike të ushtrohen nga ato autoritete që janë më të afërtat me qytetarë (neni 4 i Kartës Evropiane për vetëqeverisje lokale).

⁶Comprehensive Proposal for Kosovo Status Settlement, Shtojca III: Decentralizimi, UNOSEC, Vjenë, 2 shkurt 2007, fq. 31 – 32, <http://www.unosek.org/docref/report-english.pdf>

⁷Constitution of the Republic of Kosovo, Kapitulli IV: Kuvendi i Republikës së Kosovës, Neni 81, Kuvendi i Republikës së Kosovës, Prishtinë, qershor 2008, fq. 26 – 27, <http://www.assembly-kosova.org/common/docs/Constitution1%20of%20the%20Republic%20of%20Kosovo.pdf>

⁸Po aty, Shtojca VII: Agjenda Legjislative, fq. 57 – 58

Decentralizimi në Kosovë:

Kompetencat komunale vetanake që i parasheh legjislacioni i ri janë kompetenca të plota dhe ekskluzive për interesin lokal, duke respektuar standardet e përcaktuara në legjislacionin e zbatueshëm, në një numër fushash:

- Zhvillimi ekonomik lokal;
- Planifikimi urban dhe rural;
- Shfrytëzimi dhe zhvillimi i tokës;
- Zbatimi i rregulloreve të ndërtimit dhe standardeve për kontrollimin e ndërtimit;
- Mbrojtja e mjedisit lokal;
- Ofrimin dhe mirëmbajtjen e shërbimeve publike dhe shërbimeve komunale, përfshirë furnizimin me ujë, kanalizimin dhe drenazhin, trajtimin e ujërave të zeza, menaxhimin e mbeturinave, rrugëve lokale, transportit lokal dhe skemave të nxehtësie lokale;
- Reagimin ndaj rasteve emergjente lokale;
- Ofrimin e arsimit publik parashkollor, fillor dhe të mesëm, përfshirë regjistrimin dhe licencimin e institucioneve edukativo-arsimore, punësimin, pagesën e rrogave dhe trajnimin e mësimit dhe administratorëve të arsimit;
- Promovimin dhe mbrojtjen e të drejtave të njeriut;
- Ofrimin e kujdesit publik primar shëndetësor;
- Ofrimin e shërbimeve familjare dhe shërbimeve të tjera të mirëqenies sociale, siç është përkujdesja për të cenueshmit, strehimin familjar, përkujdesjen ndaj fëmijëve, përkujdesjen ndaj të moshuarve, përfshirë regjistrimin dhe licencimin e këtyre qendrave të përkujdesjes, punësimin, pagesën e rrogave dhe trajnimin e profesionistëve të mirëqenies sociale;
- Banimin publik;
- Shëndetësinë publike;
- Licencimin e shërbimeve publike dhe objekteve, duke përfshirë ato që kanë të bëjnë me argëtimin, aktivitete kulturore dhe të lira, ushqimin, strehimin, tregjet, shitësit në rrugë, transportimin lokal publik dhe taksitë;
- Emërimin e rrugëve, rrugicave dhe vendeve të tjera publike;
- Ofrimin dhe mirëmbajtjen e parqeve dhe hapsirës publike;
- Turizmin;
- Aktivitetet kulturore dhe të lira;
- Çfarëdo çështjesh që nuk përjashtohen shprehimisht nga kompetenca e tyre, apo që nuk i janë paracaktuar një autoriteti tjetër.

Sipas Ligjit për Vetëqeverisje Lokale, autoritetet e Republikës së Kosovës mund të delegojnë përgjegjësi në këto fusha:

- Shënimet kadastrale;
- Regjistrimi civil;
- Regjistrimi i votueseve;
- Regjistrimi dhe licencimi i bizneseve;
- Shpërndarja e pagesave të ndihmës sociale (përveç pensioneve);
- Mbrojtja e pyjeve që ndodhen në territorin e komunës në kuadër të autorizimeve të deleguara nga autoriteti qendror, përfshirë dhënien e licencave për prerjen e drunjve, në bazë të rregullave të miratuara nga Qeveria.

Disa komuna, kanë kompetencat e tyre të zgjeruara vetanake në fushën e shëndetë-

Përvojat nga Komunat e Rajonit të Prizrenit

tësisë, edukimit, kulturës dhe do të kenë të drejtë për të marrë pjesë në zgjedhjen e komandantëve të stacioneve policore.

Autoritetet qendrore në Republikën e Kosovës monitorojnë ushtrimin e kompetencave të zgjeruara në pajtim me legjislacionin qendror, që parasheh qasje të barabartë në shërbimet publike; standarde minimale sasiore dhe cilësore në ofrimin e shërbimeve publike; kualifikime minimale të personelit dhe trajnimit të tyre, parimet e përgjithshme për licencim dhe akreditim të ofruesve të shërbimeve publike⁹.

Sidoqoftë, kompetencat e deleguara, duhet që domosdo në të gjitha rastet të shoqërohen me financim të nevojshëm në përputhje me objektivat e përcaktuar sipas LVL-së dhe Ligjit për Financat e Pushtetit Lokal, gjë që është konfirmuar nga zyrtarët komunalë me rastin e bartjes së kompetencave nga niveli qendror në atë lokal.

Barra e përgjithësime për krijimin e politikave dhe veprimeve për themelimin e komunave të reja dhe implementimin e procesit të decentralizimit bie mbi Ministrinë e Administrimit të Pushtetit Lokal, e cila ka hartuar dhe miratuar Planin e Veprimit për Zbatimin e Decentralizimit 2008 – 2010. Ky plan veprimi parasheh në hollësi të gjithë hapat që do të ndërmerren gjatë kësaj periudhe për reformimin e pushtetit lokal dhe decentralizimit.

Ky plan veprimi pasqyruar synimin strategjik të Qeverisë së Kosovës për krijimin e një sistemi të qëndrueshëm dhe efektiv të vetëqeverisjes lokale në të gjithë territorin e Kosovës, i cili do të sigurojë kushte më të mira për jetesë për të gjithë qytetarët e saj duke i kushtuar kujdes përkatës nevojave të posaçme të komuniteteve jo-shumicë¹⁰.

Bazuar në këtë plan është formuar Grupi Punues Ndërmintor për Decentralizim (GND), i cili shqyrton projektligjet dhe projektvendimet e hartuara për zbatimin e decentralizimit dhe i dërgon ato për miratim në Qeveri, shqyrton dhe miraton programe dhe projekte për zhvillimin e mëtejshëm të procesit të decentralizimit dhe konsolidimit të vetëqeverisjes vendore, bashkërendon aktivitetin e ministrive dhe institucioneve të tjera qendrore në procesin e formimit të komunave të reja në bashkëpunim me Përfaqësuesin Civil Ndërkombëtar dhe siguron qasje të koordinuar nga ministrinë përkatëse dhe nga komunat ekzistuese, vëzhgon punën e Ekipeve për Përgatitje Komonale (EPK) dhe bën vlerësimin raporteve të progresit për themelimin e komunave të reja, drejton procesin e bartjes së kompetencave dhe kërkon raporte nga ministrinë dhe institucionet e tjera përkatëse për dinamikën e transferimit, bashkërendon përpjekjet për sigurimin e burimeve të nevojshme financiare dhe burimeve të tjera për themelimin e komunave të reja, bashkërendon punën e donatorëve vendorë dhe të huaj në mbështetje të këtij procesi, miraton projekte dhe programe si dhe cakton prioritetet për ndërtimin dhe zhvillimin e kapaciteteve të të zgjedhurve dhe shërbuesve civilë komunalë në përputhje me nevojat që paraqiten nga procesi i decen-

⁹Ligji për Vetëqeverisje Lokale neni 19 ,

http://www.assembly-kosova.org/common/docs/ligjet/2008_03-L040_al.pdf

¹⁰Plani I veprimit për Decentralizim 2008-2010 fq 2

<http://www.ks-gov.net/mapl/Documents/Plani%20i%20Veprimit%20per%20Zbatimin%20e%20Decentralizimit-1.pdf>

Decentralizimi në Kosovë:

tralizimit, zbaton Planin e Veprimit për Zbatimin e Decentralizimit dhe dorëzon raporte periodike në qeveri, shqyrton dhe miraton programe dhe projekte për zhvillimin e mëtejshëm të procesit të decentralizimit dhe konsolidimin e vetëqeverisjes lokale në drejtim të përmbushjes së këtyre objektivave¹¹:

Në përputhje me objektivat , GND-ja (Grupi Ndërmintor për Decentralizim) themelon grupe punuese për lëmit që preken nga procesi i decentralizimit. Si rezultat i kësaj nga GND-ja ka të themeluara pesë grupe punuese dhe atë:

- Reformën e legjislacionit
- Themelimin e komunave të reja;
- Bartjen e kompetencave dhe resurseve;
- Ngritjen dhe zhvillimin e kapaciteteve të komunave;
- Kryerjen e fushatave informuese mbi decentralizimin.

Për të qenë njësi efektive e qeverisjes lokale, një Komunë duhet të përmbush këto kushte:

- Të ketë kufijtë administrativë të përcaktuar qartë;
- Të ketë sistem zgjedhor demokratik që prodhon organe komunale legjitime;
- Të ketë përgjegjësi dhe kompetenca të përcaktuara dhe të garantuara me ligj;
- Të ketë burime të mjaftueshme financiare dhe autonomi financiare për të përmbushur përgjegjësitë e saj;
- Të ketë kapacitete njerëzore dhe administrative për të ushtruar përgjegjësitë dhe për të ofruar shërbimet ndaj qytetarëve.

Sipas Ligjit të ri për Kufijtë Administrativë të Komunave, për shembull në regjionin Prizrenit kemi përbërjen prej pesë komunave dhe një pilot-njësie komunale, e cila në zgjedhjet e fundit ka marrë pjesë në këtë proces dhe pritet të konsolidohet si komunë më vete, me kompetenca të plota.

¹¹Po aty fq 4

¹²Po aty fq 2

Përvojat nga Komunitet e Rajonit të Prizrenit

Arsimi dhe Edukimi

Ndër kompetencat e qeverisë lokale sipas LVL-së është edhe arsimit parashkollor, çerdhet, arsimi primar dhe sekondar. Ligji për Arsimin në Komunitet i lë në kompetencë të komuniteteve emërimin e drejtorëve dhe menaxhimin e shkollave. Në kuadër të përgatitjeve për bartjen e kompetencave, sipas Planit Strategjik të MAPL-së, ministria është përgjegjëse për ngritjen e kapaciteteve humane dhe infrastrukturore. Nga zyrtarët e Drejtorisë për Arsim në Komunitet e Prizrenit konfirmohet se bartja e kompetencave po bëhet gradualisht mirëpo mungesa e ekspertizës së mirëfilltë ka bërë që të këtë ngecje në këtë drejtim. Ngritja e kapaciteteve njerëzore në këtë drejtori ka filluar, megjithatë duhet një intensitet më i lartë për të rritur gatishmërinë e stafit për sfidat e reja. Nga ana e kësaj Drejtorie gjithashtu është potencuar se nga vitit i ardhshëm do të këtë një decentralizim në menaxhimin e shkollave nga autoritetet lokale, përfshirë administrimin e financave përkatëse në shkolla.

Në Komunitet e Rahovecit dhe atë të Dragashit, sfidë për institucionet lokale mbeten strukturat paralele në nivel të organizimit të shkollave. Derisa qeveritë lokale në këto komuna bëjnë përpjekje të bashkëpunojnë me udhëheqësit e shkollave të paraleleve serbe (të cilat aktualisht punojnë me plan-programe serbe, ndërsa paguhen edhe nga burimet e Buxhetit Shtetëror të Kosovës¹³), stafi menaxhues i këtyre shkollave nuk kanë as kontratë me autoritetet përkatëse kosovare, mirëpo akoma figurojnë në listën e pagave dhe marrin pagat rregullisht. Duke qenë se ky është problem politik që nuk mund të zgjidhet nga komunitet individuale, MASHT, është në proces të hartimit të plan-programit arsimor të Kosovës në gjuhët e minoriteteve, gjë që pritet t'i shpërbëjë këto struktura paralele përmes integritit gradual të të gjitha komuniteteve minoritare në sistemin arsimor të Kosovës.

Procesi i decentralizimit lidhet drejtpërsëdrejti me komunitetin lokal dhe për këtë arsye kërkon bashkëpunim, praninë dhe pjesëmarrje të të gjitha komuniteteve në Kosovë, në veçanti të komunitetit serb¹⁴. Për të dalë nga kjo gjendje duhet të shqyrtohen dy mundësi: detyrimi ligjor për këto struktura apo edhe të formohet një skemë e veçantë pagash për këta punonjës dhe të rikthehen nën autoritetin ligjor të institucioneve vendore.

Objektet arsimore publike mund të ndërtohen nga komuna dhe të financohen nga buxheti i komuniteteve dhe donacionet. Kompetencat komunale në ndërtimin e objekteve arsimore përfshijnë identifikimin e nevojave për ndërtimin e objekteve arsimore, përcaktimin e vendndodhjes së objekteve dhe ofrimin e tokës komunale, përgatitjen e planit të implementimit, projektimin e objektit, dhënien e lejes së ndërtimit, prokurimin e shërbimeve dhe materialeve të ndërtimit, inspektimet e nevojshme, dhënien e lejeve përfundimtare për vënie në përdorim të objektit dhe krijimin e kushteve normale për procesin e arsimimit dhe trajnimit. Komuna duhet të paraqesë konfirmimin për disponueshmërinë e tokës komunale për ndërtim, planin e implementimit të pro-

¹³ Intervistë me zyrtarë të Komunitet të Rahovecit dhe Komunitet të Dragashit

¹⁴ Implementimi i Procesit të Decentralizimit në Kosovë një vit pas Kushtetutës, Prishtinë, qershor 2009

Decentralizimi në Kosovë:

jektit dhe projektin përfundimtar të shkollës jo më vonë se 60 (gjashtëdhjetë) ditë para datës së planifikuar për fillimin e prokurimit për shërbimet e ndërtimit. Shkollat do të kenë buxhetin e tyre të ndare nga Komuna¹⁵.

Problematikë në veti mbetet mos gatishmëria e Ministrive përkatëse për inkorporimin e projekteve kapitale të hartuara nga qeveritë lokale si dhe mungesa e stafit në nivel të drejtorive të shkollave për analizimin e kostove për bartjen e financave në nivel të shkollave, gjë që është kryekëput pasojë e mungesës së trajnimeve për ngritjen e kapaciteteve dhe burimeve njerëzore¹⁶.

Lidhur me arsimin, janë identifikuar gjithsej gjashtë fusha problematike me të cilat përballet Komuna e Prizrenit:

1. Hapësira të pamjaftueshme dhe të shëndetshme për mësimdhënie dhe të nxënë;
2. Përfshirja e pamjaftueshme e fëmijëve në sistemin e arsimit në të gjitha nivelet e arsimit në kompetencë të Komunës;
3. Performanca jo e mjaftueshme për qeverisje, udhëheqje dhe menaxhim të arsimit në komunë;
4. Cilësia jo e kënaqshme e mësimdhënies dhe të nxënës;
5. Bashkëpunim i mangët në mes të organizatave dhe institucioneve relevante; dhe
6. Mungesa e kushteve për zhvillim të arsimit profesional¹⁷.

Specifikë në Rajonin e Prizrenit është se mësimi zhvillohet në katër gjuhë mësimore: shqip, boshnjakisht, turqisht dhe serbisht. Përderisa në komunën e Prizrenit mësimi zhvillohet në tri gjuhë mësimore (shqip, boshnjakisht dhe turqisht), në komunën e Rahovecit dhe atë të Dragashit kjo bëhet në dy gjuhë gjuhë (shqip dhe serbisht).

Sistemi arsimor në Kosovë vazhdon të vuan nga mungesa e burimeve njerëzore, mungesa e objekteve adekuate (përfshirë shërbimet bazike sanitare dhe ujë të pijshëm të mjaftueshëm dhe adekuat), kualiteti i dobët i mësimdhënies dhe niveli i ulët i përfshirjes në sistemin arsimor (më i ulët së mesatarja e rajonit). Implementimi i Ligjit për Arsim në nivelin lokal pengohet për shkak të mungesës së kapaciteteve të duhura financiare dhe administrative të Drejtorive komunale të Arsimit. Përqindja e lënies së shkollimit është më e lartë së mesatarja e rajonit, dhe mungesa apo vonesa e mësimdhënësve është një çështje shqetësuese. Pjesëmarrja apo përfshirja në zhvillimin e fëmijërisë së hershme jo të detyruar dhe në arsimin e lartë e aftësim është ndër më të ulëtat në Evropë. Ende mungon një mekanizëm për monitorimin e cilësisë së mësimdhënies¹⁸.

¹⁵Ligji për Arsimin në Komunitet e Republikës së Kosovës

http://www.assembly-kosova.org/common/docs/ligjet/2008_03-L068_al.pdf

¹⁶Intervistë me zyrtarë të Komunës së Suharekës

¹⁷Plani Zhvillimor i Drejtorisë së Arsimit për Periudhën 2009 – 2011, Komuna e Prizrenit

¹⁸Raporti i Progresit i Komisionit Evropian për Kosovën, Bruksel, tetor 2009, e <http://www.acdei-ks.org/administrimi/uploads/files/Raporti%20i%20Progresit%202009%20i%20KE%20per%20Kosov.en.perkthimi%20zyrtar.pdf>

Përvojat nga Komunitat e Rajonit të Prizrenit

Ekonomia dhe Financat

Sipas legjislacionit të ri, komunitat janë përgjegjëse për hartimin e politikave për zhvillim ekonomik dhe të politikave fiskale. Bazuar në Ligjin për Menaxhimin e Financave Lokale komunitat kanë kompetencën dhe pavarësi për të përcaktuar parametrat për të hyrat vetanake lidhur me tatimet në pronën e paluajtshme, tarifatat, ngarkesat dhe gjobat nga shërbimet dhe veprimtaritë komunale.

Si sukses i decentralizimit deri më tani ka qenë bartja e zyrës së thesarit në nivel të përgjegjësisë së komunitave,¹⁹ në kuadër të menaxhimit të shpenzimeve të financave publike si dhe qasja direkt në sistemin informativ në menaxhimin financiarë (free balance)²⁰ përfshirë edhe trajnimin dhe certifikimin e stafit.

Pavarësia Financiare e Komunitave

Në përputhje me politikat ekonomike kombëtare, dhe duke pasur parasysh qëndrueshmërinë fiskale të komunitave dhe Qeverisë, komunitat kanë të drejtë të kenë burime të mjaftueshme financiare me të cilat mund të disponojnë lirshëm gjatë ushtrimit të kompetencave të tyre komunale në përputhje me ligjet e zbatueshme në vend. Për të mirë të popullsisë së komunitës, Kuvendet Komunale dhe zyrtarët ekzekutivë të tyre kanë të drejtën dhe autorizimin që në mënyrë të pavarur t'i rregullojnë dhe menaxhojnë burimet financiare të cilat rrjedhin nga të hyrat vetanake komunale ose të cilat i janë ndarë komunitës në formë të grantit të përgjithshëm si burime vetanake të komunitave për financimin e përgjegjësive të tyre.²¹

Në kuadër të kompetencave të shtuara, akoma nuk është arritur të delegohet kompetenca për regjistrimin e bizneseve nga Ministria e Tregtisë dhe Industrisë tek Komunitat. Në mungesë të kësaj kompetence, qeveritë lokale përballen me mungesën e të dhënave për bizneset dhe shumë nga të dhënat e ministrisë korrespondojnë me biznese fiktive, gjë që vështirëson më tej punën e autoriteteve komunale për ekonomi dhe financa në arkëtimin e taksave nga këto biznese si të regjistruara, gjë që rezultojnë në akumulim borxhesh.²² Në këtë kontekst, në Komunitën e Suharekës dhe atë të Dragashit në vitin e ardhshëm Banka Botërore do të implementojnë një projekt mbështetës. Përmes këtij projekti synohet që Komunita të bëhet urë lidhëse në mes të Ministrisë përkatëse dhe qytetarëve, gjë që do t'u mundësojë qytetarëve të regjistrojnë bizneset e tyre nëpër komunitat përkatëse e jo në ministri, siç ka qenë deri më tani.²³

¹⁹ Intervistë me zyrtarë të Komunitave në rajonin e Prizrenit

²⁰ Intervistë me zyrtarë të Komunitës së Suharekës

²¹ Ligji për Menaxhimin e Financave Lokale, Neni 2,

http://www.assembly-kosova.org/common/docs/ligjet/2008_03-L049_al.pdf

²² Intervistë me zyrtarë të Komunitës së Prizrenit

²³ Intervistë me zyrtarët në Komunitën e Suharekës

Decentralizimi në Kosovë:

Shërbimet Publike

Komunat kanë kompetencë për ofrimin dhe mirëmbajtjen e shërbimeve publike dhe shërbimeve komunale, përfshirë furnizimin me ujë, kanalizimin dhe drenazhin, trajtimin e ujërave të zeza, menaxhimin e mbeturinave, rrugëve lokale, transportit lokal dhe skemave të nxehjes lokale. Qytetarët vënë në pah se akoma ka konfuzion në lidhje me atë se kush është përgjegjës për ofrimin e shërbimeve komunale.²⁴ Përderisa LVL specifikon se Komuna është kompetente për kryerjen e shërbimeve të lartcekura, Ligji mbi Ndërmarrjet Publike u lejon NP-ve të menaxhojnë me këto kompetenca. Zyrtarët komunalë shprehen të indinjuar me këtë, ngase qytetarët adresohen me ankesa tek komuna e jo në NP dhe kërkojnë që urgjentisht të fillohet në harmonizimin e legjislacionit, ngase këtu kemi të bëjmë me konflikt ligji (kompetencë e dyfishtë për të njëjtin shërbim).²⁵

Siç është theksuar nga autoritetet e Komunave të rajonit të Prizrenit, aktualisht shumica nga e shërbimeve publike në komuna menaxhohen nga kompanitë rajonale, të cilat nuk i përgjigjen komunave, prandaj gjendja në këtë drejtim është e pakënaqshme, sidomos sa i përket ujërave dhe mbeturinave. Sipas tyre, qytetarët kërkojnë llogaridhënie nga udhëheqja e komunës për problemet më të cilat ata ballafaqohen, ndërsa komuna është e pafuqishme për të ofruar zgjidhje për problemet e tyre, ngase është e zhveshur nga kompetencat të cilat i takojnë apo do të duhej t'i takonin. Në këtë kontekst, duhet të identifikohen personat përgjegjës për gjendjen e krijuar që prej shumë kohësh në fushën e shërbimeve publike, në mënyrë që të dihet se kush është fajtor për këtë gjendje sa i përket menaxhimit të shërbimeve publike komunale. Sipas tyre, gjithashtu ka probleme edhe sa i përket mbeturinave të ngurta, të cilat gjithashtu menaxhohen nga një kompani rajonale, me të cilat janë vërejtur probleme sa i përket koordinimit në mes kësaj të fundit dhe autoriteteve përkatëse komunale, madje zyrtarët komunalë pohojnë se akoma nuk janë vendosur kontakte mes tyre dhe këtyre kompanive rajonale. Në këtë kontekst bie edhe problemet që lidhen me deponitë e mbeturinave në territorin e komunës.

Ndër alternativat për evitimin e problemit të ligjshmërisë së kompetencave është thënë se "Asociacioni i Komunave duhet të iniciojë procedurë gjyqësore në gjykatën kushtetuese për vlerësimin e kolizionit në mes të LVL-së dhe LNP-së"²⁶.

Shëndetësia dhe Mirëqenia Sociale

Sipas legjislacionit në fuqi, kujdesi primar shëndetësor dhe mirëqena sociale janë në përgjegjësi të plotë të qeverive lokale²⁷. Sipas LVL, komunat janë përgjegjëse për sigurimin e ofrimit të kujdesit parësor shëndetësor si dhe ndjekjen e gjendjes shëndetësore të qytetarëve në territorin e tyre, duke zbatuar me përparësi masat parandaluese. Sa i përket formës së organizimit, ky ligj specifikon se kujdesi parë-

²⁴Mozaiku i Kosovës 2009

²⁵Intervistë me zyrtarët komunalë dhe Kryetarin e Komunës së Suharekës

²⁶Intervistë me Kryetarin e Komunës së Suharekës

²⁷Ligji për Vetëqeverisje Lokale, http://www.assembly-kosova.org/common/docs/ligjet/2004_4_al.pdf

Përvojat nga Komunitat e Rajonit të Prizrenit

sor shëndetësor zbatohet përmes shërbimeve të mjekësisë familjare dhe përfshin:

- Përparimin, parandalimin, mjekimin, shërimin dhe rehabilitimin që kanë të bëjnë me sëmundjet, çrregullimet dhe lëndimet;
- Edukimin shëndetësor, imunizimin dhe vaksinimin;
- Përcaktimin e diagnozës fillestare dhe kujdesin elementar shëndetësor, përfshirë ndërhyrjet e vogla kirurgjike;
- Promovimin e shëndetit oral dhe kujdesin themelor stomatologjik;
- Kujdesin për shëndetin mendor të bazuar në bashkësi;
- Rehabilitimin e bazuar në bashkësi;
- Sigurimin e ujit dhe ushqimit cilësor.²⁸

Organizata Botërore e Shëndetësisë e përkufizon Kujdesin Parësor Shëndetësor (KPSH) si “kujdes shëndetësor esencial në të cilin kanë qasje universale individët dhe familjet në komunitet në mënyra të pranueshme për ta, përmes pjesëmarrjes së plotë të tyre dhe me një kosto që mund të mbulohet nga komuniteti dhe shteti. Ai përbën një pjesë integrale të sistemit shëndetësor të shtetit, në të cilin është bërthama, si dhe të zhvillimit të përgjithshëm social dhe ekonomik të komunitetit”. Komunitet sigurojnë zbatimin e kujdesit parësor shëndetësor duke i dhënë përparësi zbatimit të masave parandaluese përmes implementimit të konceptit të mjekësisë familjare. Kosova është e ndarë në 36 Komuna, ku janë të vendosura institucionet e KPSH-së, respektivisht Qendrat Kryesore të Mjekësisë Familjare (QKMF). Përveç QKMF-ve, në mesin e institucioneve që ofrojnë kujdes parësor shëndetësor bëjnë pjesë dhe Qendrat e Mjekësisë Familjare (QMF) dhe Punktet e Mjekësisë Familjare (PMF). Në komunitet ku mungon qasja e lehtë në spitale, në kuadër të disa QKMF-ve ekzistojnë edhe maternitetet jashtë-spitalore si dhe Qendrat për Mirëqenien e Gruas (QMG). Qendra e Mjekësisë Urgjente planifikohet të funksionoj në Komunitet me më tepër se 150.000 banorë²⁹.

Sa i përket kujdesit shëndetësor primar qytetarët vazhdojnë të përballen me vështirësi të mëdha, përfshirë infrastrukturën e varfër, mungesën e barërave esenciale në qendrat e mjekësisë familjare, shërbime jo të efektshme, pa hyrë në çështjen e rregullimit dhe të kontrollimit të sektorit privat të shërbimeve mjekësore. Po ashtu vështirësitë hasen në vendosjen dhe menaxhimin e një sistemi të sigurimeve shëndetësore gjë që përbën bazën e normalizimit të shërbimeve mjekësore.

Në kuadër të Drejtorive për Shëndetësi si bartje e kompetencave ka kaluar edhe Qendra për Punë Sociale mirëpo mbetet akoma problem forma e përzgjedhjes të atyre që kanë nevojë për ndihma, duke aluduar në kushtet e pafavorshme dhe të koklavitura në ata që kanë nevojë për ndihma. Në aspektin formal ka kaluar buxheti ndërsa në aspektin praktik e dirigjon ministria gjegjëse .

²⁸Ligji për Shëndetësi neni 28 http://www.assembly-kosova.org/common/docs/ligjet/2004_4_al.pdf

²⁹Strategjia Sektoriale e Shëndetësisë 2010-14 <http://www.mshgov-ks.org/strategjia.pdf>

³⁰Intervistë me Kryetarin e Komunitet të Malishevës

Decentralizimi në Kosovë:

Planifikimi Rural dhe Urban

Kompetencë e komunës është edhe planifikimi urban dhe rural, përfshirë hartimin e Planeve Zhvillimore Komunale, Planeve Zhvillimore Urbane dhe Planeve Rregullative Urbane³¹. Nevoja për një qasje më ndryshe në planifikimet urbanistike akoma mbetet problematike në veti. Në këtë kontekst, për qeveritë lokale në Rajonin e Prizrenit mbetet sfidë planifikimi urban dhe rural, ku gjendja aktuale është alarmante, dhe karakterizohet me shumë ndërtime të egra, pa përfillur kriteret urbanistike. Sipas Ligjit për Planifikim Hapësinor, autoritetet përgjegjëse për zbatimin e planeve hapësinore janë: Kuvendi i Kosovës, Qeveria e Kosovës dhe Kuvendet Komunale, këto të fundit në kuadër të kompetencave komunale.³²

Me qëllim të ofrimit të këshillave profesionale në procesin e hartimit të planeve zhvillimore komunale, planeve zhvillimore urbane, sipas zyrtarëve të Komunave të Rajonit të Prizrenit kanë deklaruar se si pikë mbështetëse në këtë drejtim ka dhënë UN-Habitati i cili ka ndihmuar në ngritjen e kapaciteteve të planerëve lokal. Në këtë kontekst tepër shqetësues mbetet fakti i mos hartimit të Planeve Zhvillimore Komunale ku si domosdoshmëri duhet të investohet dhe të ndihmohet nga ana e Ministrisë së Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinorë në këtë drejtim³³ si parakusht për hartimin e Planeve Urbanistike dhe Planeve Rregullative Urbane.

Zhvillimi Ekonomik Lokal

Zhvillimi Ekonomik Lokal është disiplinë holistike dhe mund të definohet si rritje e kapacitetit të ekonomisë lokale për të krijuar pasuri për banorët lokal. Zhvillimi Ekonomik Lokal ka të bëjë me punën e përbashkët të njerëzve dhe krijimin e partneriteteve për të arritur rritje të qëndrueshme ekonomike që sjell përfitime ekonomike dhe përmirësime të cilësisë së jetës të të gjithëve në komunitet. Kjo rritje mund të arrihet nëse resurset lokale (puna, toka dhe kapitali) shfrytëzohen në mënyrë më produktive.³⁴

Këto qëllime parashihen të arrihen përmes:

- Promovimit të bizneseve të vogla dhe të mesme lokale;
- Shfrytëzimit të resurseve dhe potencialeve natyrore dhe njerëzore;
- Zbutjen e papunësisë përmes krijimit të vendeve të reja të punës, investimeve të brendshme dhe të jashtme;
- Përmirësimi dhe zhvillimit të infrastrukturës lokale.

Mundësia e komunave në gjendjen ekzistuese ndoshta mundë të jetë në pozitë jo të favorshme sa i përket politikave për zhvillimit ekonomik lokal mirëpo qeveritë lokale duhet të bëjnë përpjekje në hartimin e planeve strategjike për zhvillim lokal

³¹Ligji për Planifikim Hapësinor, Neni 10.2, http://www.ks.gov.net/mmph/document/shqip/ligje/plan_hap/Ligji_per_plani_hapsinor_2003_14_shqip.pdf

³²http://www.assembly-kosova.org/common/docs/ligjet/2003_14_al.pdf

³³Vetëm disa komuna në rajonin e Prizrenit kanë filluar me hartimin e Planit Zhvillimor Komunal

³⁴Asociacioni i komunave të Kosovës, Raporti Vjetor 2008, Prishtinë, dhjetor 2008

Përvojat nga Komunitet e Rajonit të Prizrenit

në bazë të specifikave të komunave. Si ndihmesë në zhvillimin ekonomik lokal luan edhe krijimi i zonave industriale të cilat kanë mundësinë e gjenerimit të të hyrave vetanake dhe do të kenë implikime direkte në rritjen e numrit të të punësuarve dhe në ngritjen e mirëqenies së qytetarëve në përgjithësi. Komuna e Suharekës ka krijuar zonën industriale dhe kanë filluar të operojnë bizneset e para³⁵.

Për këtë qëllim parashihet themelimi i Zyrave komunale për Zhvillim Ekonomik, e cila ka këto detyra:

- Të udhëheq politikat ekonomike lokale;
- Të planifikon zhvillimin e përgjithshëm ekonomik lokal;
- Të përcakton prioritetet zhvillimore dhe strukturale;
- Të përgatit programe dhe propozime të masave për përkrahjen e ndërmarrjeve të vogla dhe të mesme;
- Të përgatit analiza, të dhëna statistikore dhe raporte periodike mbi nevojat e komunës në këtë fushë;
- Të bashkëpunon me organizata ndërkombëtare dhe shoqata jo-qeveritare që përfaqësojnë qytetarët;
- Të merr pjesë në përgatitjen e informatorit komunal, broshurave, buletineve dhe të tjera.

Administrata Komunale

Në bazë të Udhëzimit Administrativ të MAP-së, Organet e Administratës Publike, janë këto: (1) organet e administratës publike qendrore dhe organet e tjera që varen prej tyre, dhe (2) organet e administratës publike lokale dhe organet e tjera që varen prej tyre³⁶.

Shërbimet që kryhen në zyrat e Gjendjes Civile janë: certifikatat e lindjes, certifikatat e aktit të martesës, certifikatat e vdekjes, vdekjet, aktet e martesës kur njëri bashkëshort është shtetas i huaj, lindjet, martesat dhe vdekjet që ndodhin në botën e jashtme-procedurat, regjistrimi i lindjeve, regjistrimi i vdekjeve, regjistrimi i martesave, regjistrimet e mëvonshme në regjistrat amzë të të lindurve, regjistrimet e mëvonshme në regjistrat amzë të të vdekurve, korrigjimi i emrit, mbiemrit, ndërrimi i emrit personal (emri dhe mbiemri), rikthimi i mbiemrit të mëparshëm i vajzërisë, pas zgjidhjes së martesës, certifikatat e bashkësisë familjare, certifikatat e gjendjes familjare (shtesa në botën e jashtme), certifikatat e vendbanimit, lëshimi i aktit të vdekjes, vërtetimi i origjinalitetit, vërtetimi i identitetit, deklaratat për pranimin e të mirave materiale, certifikatat e varshmërisë materiale.

Ngritja e kapaciteteve njerëzore për implementimin e standardeve në punë pritet të rrisë efikasitetin e shërbimit civil dhe nivelin e kënaqshmërisë së qytetarëve me ofrim-

³⁵ Intervistë me Kryetarin e Komunës së Suharekës

³⁶ Udhëzimi Administrativ mbi Organet e Administratës Publike, Neni 2, MAP <http://www.ks-gov.net/map/Documents/UA%2008-2006-Qeveria.pdf>

Decentralizimi në Kosovë:

in e shërbimeve nga këto organe. Ngritja e kapaciteteve njerëzore është më së e domosdoshme, pasi që komunat kanë staf i cili sfidohet nga zhvillimet e shpejta të teknologjisë informative, andaj përkundër vijimit të trajnimeve nuk vërehet përmirësimi i performancës së tyre. Si problem tjetër i theksuar është funksionimi i Zyrave Lokale të cilat janë përgjegjëse për ofrimin e shumë shërbimeve civile, mirëpo nuk janë të pajisura me vula adekuate, gjë që rezulton në faktin se kostoja për qytetarët për kryerjen e shërbimeve është e lartë³⁷. Një zgjidhje teknike në ofrimin komplet të shërbimeve nga këto zyra ka bërë Komuna e Suharekës, e cila në një masë megjithatë mund të jetë në kundërshtim me legjislacionin në fuqi.

Mbrojtja e Mjedisit Lokal

Komunat sipas legjislacionit të ri janë përgjegjëse edhe për ruajtjen dhe mbrojtjen e mjedisit lokal. Organet përgjegjëse për administrimin e mbrojtjes së mjedisit janë edhe Komunat³⁸. Ndër kompetencat që hynë në nivel të komunave janë edhe: bashkëpunimi me Ministrinë për përgatitjen e planit për mbrojtjen e mjedisit dhe zhvillim të qëndrueshëm brenda territorit të tyre, zbatojnë ligjet dhe bëjnë inspektimin e zbatimit të ligjeve që kanë të bëjnë me mbrojtjen e mjedisit dhe zhvillim të qëndrueshëm brenda territoreve të tyre, përgatisin dhe sigurojnë informata për qytetarët në lidhje me mbrojtjen e mjedisit dhe zhvillimin të qëndrueshëm, aprovon planin për mbrojtje të mjedisit dhe zhvillim brenda territorit të komunës përkatëse³⁹.

Si pasojë e shtrirjes horizontale kemi themelimin e Komisionit të Pavarur për Miniera dhe Minerale, i cili në pajtim me ligjin në fuqi, është përgjegjës për kryerjen e funksioneve vijuese, Lëshimin, bartjen, pezullimin dhe tërheqjen e lejeve dhe të licencave për eksplorim dhe shfrytëzim, Lëshimin, bartjen, pezullimin dhe tërheqjen e lejeve dhe të licencave lidhur me shfrytëzimin e lëndëve plasëse në veprimet për shfrytëzimin e minierave, Kryerjen e hetimeve lidhur me aksidentet që ndodhin në miniera dhe në gurore dhe veprimet e domosdoshme që nevojiten si pasojë e kësaj, Krijimin dhe mirëmbajtjen e bazës së të dhënave për titullarët e mineraleve dhe të drejtave për shfrytëzimin e minierave dhe Ofrimin e ndihmës teknike Qeverisë për të gjitha çështjet që kanë të bëjnë me minierat dhe mineralet në Kosovë⁴⁰.

Autoritetet në nivel lokal duhet të jenë më të efektshme sa i përket mbrojtjes së mjedisit mirëpo edhe në këtë drejtim fajësojnë institucionet qendrore për mos delegim të kompetencave apo edhe mos mundësin e ushtrimit të kompetencave të cilat i parasheh Ligji për Vetëqeverisje Lokale. Shtretërve dhe brigjeve të lumenjve i janë nënshtuar ekspluatimit të pakontrolluar apo të kontrolluar formalisht nga niveli qendror i cili ka shkaktuar degradim total të këtyre sipërfaqeve që kanë pasojat të shumta në mjedisin jetësor⁴¹.

³⁷Intervistë me Drejtorin e Administratës të Komunës së Prizrenit

³⁸Ligji për Mbrojtjen e Mjedisit neni 5 <http://www.ks-gov.net/mmph/>

³⁹Po aty neni 5.3

⁴⁰Regullorja e UNMUK-ut 2005/5 neni 2,

http://www.unmikonline.org/albanian/regulations/2005/RA2005_02.pdf

⁴¹Intervistë me Drejtorin për Mbrojtje dhe Shpëtim të Komunës së Prizrenit

Përvojat nga Komunitet e Rajonit të Prizrenit

Problemi qëndron në dhënien e licencave nga Komisioni i Pavarur për Miniera dhe Minerale si autoritet kryesore për thënien e licencave për shfrytëzim dhe kontrollim, ndërsa komuna apo DEF-i (Drejtoria për Ekonomi dhe Financa) jep vetëm një pëlqim pa mundësin e kontrollit të mëtejshëm.

Me qëllim që operimi lokal të jetë me efektivitet në kontrollimin e eksploatimit të zavorrit dhe të gurëthyesëve domosdo duhet një koordinim ndërsektorial ndërmjet inspektoratit të ministrisë së mbrojtjes së ambientit dhe inspektoratit komunal.

Organizimi Territorial sipas Legjislacionit të Ri

Pjesë e Propozimit Gjithëpërfshirës është edhe Ligji nr. 03/ L-041 mbi Kufijtë Administrativë Komunalë. Me këtë ligj rregullohet organizimi territorial i vetëqeverisjes lokale të republikës së Kosovës, përcaktohen kufijtë administrativë komunalë, emrat dhe selitë e komunave të reja, vendosen rregullimet kalimtare në mes të komunave ekzistuese dhe komunave të reja të themeluara, si dhe definojnë procedurat për ndryshimin e kufijve administrativë të komunave.⁴²

Kufijtë administrativë të komunave janë edhe kufijtë administrativë të zonave kadastrale që e përbëjnë territorin e komunës në pjesën që kufizohet me komunën fqinje ose përputhet me kufijtë shtetërorë të Republikës së Kosovës⁴³. Pas miratimit të këtij ligji, në Rajonin e Prizrenit kanë ndryshuar edhe kufijtë administrativë, ngase Mamusha si pilot-njësi është themeluar në Komunë me kompetenca të plota.

Ligji mbi Zgjedhjet Lokale

Ky ligj, pjesë e Pakos së Ahtisaarit, përcakton një sistem të ri zgjedhor në nivel lokal, ku parashihet organizimi dhe mbajtja e zgjedhjeve për Kuvendet Komonale dhe Kryetarët e Komunave⁴⁴. Duhet specifikuar se Komuna e Mamushës ka organizuar tashmë me këto zgjedhje dhe do të jetë me përfaqësues legjitim për periudhën katërvjeçare, për dallim nga koha kur kishte statusin e pilot-njësisë komunale, ku zyrtarët komunalë ishin caktuar nga MAPL. Kjo njëherësh dëshmon përkushtimin e Qeverisë së Kosovës ndaj zotimeve të bëra në Pakon e Ahtisaarit.

Ligji mbi Financat e Pushtetit Lokal

Si pjesë e zotimeve të marra nga Qeveria e Kosovës ka qenë edhe përcaktimi me ligj i menaxhimit të financave lokale. Me këtë ligj rregullohet pavarësia financiare e komunave, në përputhje me politikën ekonomike kombëtare dhe duke pasur parasysh qëndrueshmërinë fiskale të komunave dhe Qeverisë. Sipas këtij ligji, Komunitet e Kosovës kanë të drejtë të kenë burime të mjaftueshme financiare me të cilat mund të

⁴²Plani i Veprimit 2009 për Implementimin e Partneritetit Evropian për Kosovën, korrik 2009, Prishtinë

⁴³Ligji mbi Kufijtë Administrativë, Neni 3.1

⁴⁴Ligji mbi Zgjedhjet Lokale, Neni 7 dhe Neni 9, http://www.assembly-kosova.org/common/docs/ligjet/2008_03-L072_al.pdf

Decentralizimi në Kosovë:

disponojnë lirshëm gjatë ushtrimit të kompetencave të tyre komunale në përputhje me ligjet e zbatueshme të Kosovës. Burimet financiare komunale do të jenë të barasvlershme me kompetencat komunale të përcaktuara me Kushtetutë dhe me LVL.⁴⁵

Sipas legjislacionit të ri, komunat janë përgjegjëse për hartimin e politikave për zhvillimin ekonomik dhe të politikave fiskale. Sipas Ligjit për Menaxhimin e Financave Lokale, komunat kanë të drejtën e plotë për hartimin e rregulloreve lidhur me tatimet, ngarkesat dhe gjobat.

Duke njohur nevojën për përcaktimin e burimeve financiare të cilat janë në dispozicion të komunave në Kosovë, përfshirë të hyrat vetanake komunale, grantet dhe burimet e tjera financiare të nevojshme për ushtrimin e kompetencave komunale, për të mirë të popullsisë së komunës, Kuvendi Komunal dhe zyrtarët ekzekutivë të komunës kanë të drejtën dhe autorizimin që në mënyrë të pavarur t'i rregullojnë dhe menaxhojnë burimet financiare të cilat rrjedhin nga të hyrat vetanake komunale ose të cilat i janë ndarë komunës në formë të grantit të përgjithshëm. Alokimet e suficiteve ndërmjet drejtorive në këso raste burokratizohen meqë për secilin alokim lypset pëlqimi nga MEF-i, me çka rezulton në adresimin dhe trajtimin jo me kohë të çështjeve me interes për qytetarët.⁴⁶

Konkluzione dhe Rekomandime

Këto komuna të reja gjithashtu kanë mbajtur zgjedhjet e para nga të cilat kanë dalë autoritetet qeverisëse lokale. Marrë në përgjithësi, procesi i themelimit të këtyre komunave të reja ka kaluar sipas parashikimeve dhe pa probleme të mëdha politike. I vetmi problem i veçantë mbetet themelimi i komunës së Mitrovicës së Veriut. Ndërsa nëse shikohet i tërë procesi, janë disa sfida kyçe sa i përket qëndrueshmërisë së tij: pronësia vendore në drejtimin e procesit, legjitimiteti i strukturave udhëheqëse komunale dhe koordinimi ndër-sektorial në themelimin e tyre.

Sa i përket pronësisë vendore, i tërë procesi është kontrolluar nga Zyra Civile Ndërkombëtare (ICO), e cila ka emëruar Ekipe Përgatitore Komunale (EPK-të), ndërsa roli i Ministrisë së Administrimit të Pushtetit Lokal ka qenë më tepër i nivelit teknik, ndërsa veçanërisht pozitive në këtë kontekst ka qenë bashkëpunimi dhe përfshirja e organizatave lokale të shoqërisë civile nga komunitetet minoritare.

Sa i përket legjitimitetit, zgjedhjet e para në këto komuna të reja kanë treguar një nivel shumë të ulët të daljes në zgjedhje (Përveç Mamushës), dhe kjo përbën shqetësim sa i përket qëndrueshmërisë së demokracisë lokale, në veçanti duke pasur parasysh shkallën e gjerë të autonomisë së këtyre komunave 'me interes vital', një nivel ky autonomie që kërkon qytetari më aktive dhe pjesëmarrëse, përndryshe komunat e reja do të përballen me rrezikun se, në njërin anë, do të kenë shërbime për të ofruar, kurse në anën tjetër nuk do të ketë qytetarë të intere-

⁴⁵Plani i Veprimtimit 2009 për Implementimin e Partneritetit Evropian për Kosovën, korrik 2009, Prishtinë

⁴⁶Intervistë me z. Ramadan Kadiri, zyrtar për planifikim të buxhetit, Komuna e Rahovecit

Përvojat nga Komunat e Rajonit të Prizrenit

suar për shfrytëzimin e tyre.

Sfida e tretë ka të bëjë me aspektin ndër-sektorial të procesit të decentralizimit: deri më tani, i tërë procesi është bërë vetëm në nivelin politik, ndërsa akoma nuk është bërë ndonjë përpjekje për decentralizimin e shërbimeve sektoriale në këto komuna të reja, në fushën e arsimit, shërbimeve sociale, e sidomos në sektorin e sigurisë, i cili përmban rrezik politizimi. Së fundi, një sfidë edhe më e madhe është përfshirja e Republikës së Serbisë në bashkëpunimin me komunat me shumicë serbe në përputhshmëri me Propozimin Gjithëpërfshirës për Zgjidhjen e Statusit të Kosovës, marrë parasysh qëndrimin jo konstruktiv të Beogradit zyrtar ndaj Republikës së Kosovës.

Sfida e katërt ka të bëjë me mos harmonizimin e legjislacionit ekzistues. Shumë nga kompetencat të cilat janë paraparë për nivel lokal akoma janë të pa definuara me aktet nënligjore ngase kemi të bëjmë me shumë kompetenca të të njëjtës fushë nga shume organe e cila domosdo krijon konfuzion total në lidhje me atë se kush për çka është kompetent. Nëngrupet punuese për reformim të legjislacionit në kuadër të Grupit Ndërmënyorë për Decentralizim duhet të përshpejtojnë procedurat për hartimin e legjislacionit të ri me qëllim të harmonizimit të tij konform kompetencave që i janë përcaktuar Komunave me Ligjin mbi Vetëqeverisjen Lokale.

Në secilën bashkësi lokale të bëhet një zgjidhje teknike dhe të pajisen me vulat adekuate dhe të funksionalizohet e-qeverisja gjegjësisht përpunimi dhe menaxhimi elektronik i të dhënave.

Decentralizimi në Kosovë:

Lista e Burimeve të Shfrytëzuara

Artikuj dhe Publikime

1. Mozaiku i Kosovës 2009, Prishtinë, 2009
2. The Kosovo Decentralisation Briefing Book, Open Society Institute, Budapest, 2007, fq. 30, http://lgi.osi.hu/cimg/0/0/7/6/2/decentralization__4_.pdf
3. Kosovo: Toward Final Status, International Crisis Group (ICG), Beograd/Prishtinë/Bruksel, http://www.crisisgroup.org/library/documents/europe/balkans/161_kosovo_toward_final_status.pdf
4. Implementimi i Procesit të Decentralizimit në Kosovë një vit pas Kushtetutës, Prishtinë, qershor 2009

Dokumente Zyrtare

1. Comprehensive Proposal for Kosovo Status Settlement, UNOSEK, Vjenë, 2 shkurt 2007, <http://www.unosek.org/docref/report-english.pdf>
2. Kushtetuta e Republikës së Kosovës, Kuvendi i Republikës së Kosovës, Prishtinë, qershor 2008, <http://www.assembly-kosova.org/common/docs/Constitution1%20of%20the%20Republic%20of%20Kosovo.pdf>
3. Ligji për Arsimin në Komunitet e Republikës së Kosovës, Kuvendi i Republikës së Kosovës, Prishtinë, 2008,
4. http://www.assembly-kosova.org/common/docs/ligjet/2008_03-L068_al.pdf
5. Ligji mbi Kufijtë Administrativë, Kuvendi i Republikës së Kosovës, Prishtinë, 2008, http://assembly-kosova.org/common/docs/ligjet/2008_03-L041_al.pdf
6. Ligji për Mbrojtjen e Mjedisit, Kuvendi i Republikës së Kosovës, Prishtinë, 2009, http://assembly-kosova.org/common/docs/ligjet/2009_03-L-025_al.pdf
7. Ligji për Menaxhimin e Financave Lokale, Kuvendi i Republikës së Kosovës, Prishtinë, 2008, http://www.assembly-kosova.org/common/docs/ligjet/2008_03-L049_al.pdf
8. Ligji për Planifikim Hapësinor, Kuvendi i Kosovës, Prishtinë, 2003, http://assembly-kosova.org/common/docs/ligjet/2003_14_al.pdf

Përvojat nga Komunitet e Rajonit të Prizrenit

9. Ligji për Shëndetësi, Kuvendi i Kosovës, Prishtinë, 2004, http://www.assembly-kosova.org/common/docs/ligjet/2004_4_al.pdf
10. Ligji për Vetëqeverisje Lokale, Kuvendi i Republikës së Kosovës, Prishtinë, 2008, http://www.assembly-kosova.org/common/docs/ligjet/2008_03-L040_al.pdf
11. Ligji mbi Zgjedhjet Lokale, Kuvendi i Republikës së Kosovës, Prishtinë, 2008, http://assembly-kosova.org/common/docs/ligjet/2008_03-L072_al.pdf
12. Plani i Veprimit për Decentralizim 2008 – 2010, Ministria e Administrimit të Pushtetit Lokal, Prishtinë, 2010, <http://www.ks.gov.net/mapl/Documents/Plani%20i%20Veprimit%20per%20Zbatimin%20e%20Decentralizimit-1.pdf>
13. Plani i Veprimit 2009 për Implementimin e Partneritetit Evropian për Kosovën, Qeveria e Republikës së Kosovës, korrik 2009, Prishtinë, <http://www.acdei-ks.org/?id=75&mid=75>
14. Plani Zhvillimor i Drejtorisë së Arsimit për Periudhën 2009 – 2011, Komuna e Prizrenit, Prizren, 2009
15. Raporti i Progresit i vitit 2009 për Kosovën, Komisioni Evropian, Bruksel, tetor 2009, <http://www.acdei-ks.org/administrimi/uploads/files/Raporti%20i%20Progresit%202009%20i%20KE%20per%20Kosoven.perkthimi%20zyrtar.pdf>
16. Raporti Vjetor 2008, Asociacioni i Komunave të Kosovës, Prishtinë, dhjetor 2008
17. Rregullorja e UNMUK-ut 2005/5, UNMIK, Prishtinë, 2005, http://www.unmikonline.org/albanian/regulations/2005/RA2005_02.pdf
18. Strategjia Sektoriale e Shëndetësisë 2010-14, Ministria e Shëndetësisë, Prishtinë, 2009, <http://www.mshgov-ks.org/strategjia.pdf>
19. Udhëzimi Administrativ mbi Organet e Administratës Publike, Ministria e Administratës Publike, Prishtinë, 2008, <http://www.ks-gov.net/map/Documents/UA%2008-2006-Qeveria.pdf>

Decentralizimi në Kosovë:

Intervista

1. z. Sali Asllanaj, Kryetar i Komunës së Suharekës
2. z. Isni Kilaj, Kryetar i Komunës së Malishevës
3. z. Salim Januzaj, Kryetarë i Komunës së Dragashit
4. z. Arif Bütüç, Kryetar i Komunës së Mamushës
5. z. Ymer Bala, Drejtoë për Ekonomi dhe Financa, Komuna e Prizrenit
6. znj. Luljeta Baraliu, Drejtoreshë për Ekonomi dhe Financa, Komuna e Suharekës
7. z. Dervish Çadraku, Drejtorë i Administratës, Komuna e Rahovecit
8. z. Ejup Zeka, Drejtorë i Ekonomisë dhe Financave, Komuna e Rahovecit
9. z. Ilmi Elshani, Drejtor i Arsimit, Komuna e Rahovecit
10. z. Fadil Buqari, Zyrtar për Çështje Komunale, Komuna e Rahovecit
11. z. Ramadan Kadiri, Zyrtarë për Planifikim të Buxhetit, Komuna e Rahovecit
12. z. Xhevdet Duraku, Nënkyetar i Komunës së Rahovecit
13. z. Nehat Basha, Drejtor për Mbrojtje dhe Shpëtim, Komuna e Prizrenit
14. z. Nexhat Çoçaj, Koordinator në Drejtorinë e Arsimit, Komuna e Prizrenit

STAFF

Ismet KRYEZIU - Executive Director
email: ikryeziu@kdi-kosova.org

Vjollca VOGËL - Admin & Finance Manager
email: vjollca@kdi-kosova.org

Leonora CIKAJ - Admin & Finance Assistant
email: lcikaj@kdi-kosova.org

Emine BEHLULI - Admin & Finance Assistant
email: ebehluli@kdi-kosova.org

PROGRAM - CENTRAL GOVERNANCE

Valmir ISMAILI - Program Manager
email: vismaili@kdi-kosova.org

Driton SELMANAJ - Program Assistant
email: dselmanaj@kdi-kosova.org

Fitore ZENELI - Program Assistant
email: fzeneli@kdi-kosova.org

Isuf ZEJNA - Monitor
email: izejna@kdi-kosova.org

Ramadan KLISURICA - Monitor
email: rklisurica@kdi-kosova.org

Rrezarta AHMETI - Monitor
email: rrahmeti@kdi-kosova.org

PROGRAM - LOCAL GOVERNANCE

Naim CAHANAJ - Program Manager
email: ncahanaj@kdi-kosova.org

Nora VESELI - Coordinator
email: ncahanaj@kdi-kosova.org

TRANSPARENCY AND ANTICORRUPTION PROGRAM

Merita MUSTAFA - Program Manager
email: mmustafa@kdi-kosova.org

Admir ISTREFI - Program Assistant
email: aistrefi@kdi-kosova.org

Besnik RAMADANAJ - Public Relation Officer
email: bramadanaj@kdi-kosova.org

Sahit BIBAJ - Lawyer/Legal Advisor
email: sbibaj@kdi-kosova.org

Natyra KASUMAJ - Volunteer
email: nkasumaj@kdi-kosova.org

Visar RAMAJ - Volunteer
email: vramaj@kdi-kosova.org

EXTERNAL CONSULTANTS

Arsim GJINOVCI - IT & design
email: agjinovci@kdi-kosova.org

www.kdi-kosova.org
email: info@kdi-kosova.org

Content

Introduction.....	26
Methodology.....	26
Decentralization: political context and short chronological review	26
Legal Frame that Regulates the Decentralization.....	28
Schooling and Education.....	32
Economy and Finances.....	34
Financial Independence of Municipalities.....	34
Public Services.....	35
Health Care.....	35
Urban and Rural Planning	37
Local Economical Development.....	37
Municipal Administration.....	38
Protection of Local Environment.....	39
Territorial Organization based on the New Legislation....	40
The Law on Local Elections.....	40
The Law on Finances of Local Government.....	40
Conclusions and Recommendations.....	41
The List of used sources References.....	43

1. INTRODUCTION

Methodology

The research of this analyze is based on the legal infrastructure that followed decentralization and by collecting data from different sources, as well from local and international organizations. Also a part of the source of information was taken from the officials of the local governments in Prizren Region. Also, different reports in the field of decentralization were consulted. As a base, was taken also Action Plan for decentralization, compiled by MAPL.

Within the analyze about specific matters in the field of decentralization, you cannot find only challenges and good practices with which municipal administration of Prizren region is facing, but also recommendations that are expected to be approved with intention to increase the performance of public administration and quality of services in order to bring closer municipality with its citizens.

DECENTRALIZATION: POLITICAL CONTEXT AND SHORT CHRONOLOGICAL REVIEW

The process of reformation of local government and decentralization is a very complex process that incorporates in it elements of political, socio-economical, governance, policies, administration, budget, etc, thus requires establishing new municipalities, gradual transfer of competencies from the central institutions to local government, which requires increase of institutional capacities for effective local self-governance including reformation of local financial system. Essentially, establishing and functioning of such complex system of governance requires creating a precise and sustainable legal frame that includes constitutional dispositions, new laws and judicial proceedings, in order to effectively enforce the laws, whether are of central government or of municipalities, depending from circumstances and competencies of each of them. Creating a sustainable and effective system of local self-governance in all territory of Kosova is expecting to provide quicker and effective municipal services that would eventually improve life quality for all its citizens, by paying special attention to the needs and concerns of none-major communities.

The reform of local government has started after installation of UN administration (UNMIK), mainly as a political decentralization¹ with intention to integrate Serbian community in the governing system in Kosova. Decentralization became priority of international community in Kosova, especially after riots of March 2004². The key element of political dimension of decentralization was “creating independent political entities, municipalities, with their elected autonomous politicians”³. Despite the

¹The Kosovo Decentralisation Briefing Book, Open Society Institute, Budapest, 2007, fq. 30, http://lgi.osi.hu/cimg/0/0/7/6/2/decentralization__4_.pdf

²Kosovo: Toward Final Status, International Crisis Group (ICG), Beograd / Prishtinë / Bruksel, fq. 5, http://www.crisisgroup.org/library/documents/europe/balkans/161_kosovo_toward_final_status.pdf

³The Kosovo Decentralisation Briefing Book, Open Society Institute, Budapest, 2007, fq. 30, http://lgi.osi.hu/cimg/0/0/7/6/2/decentralization__4_.pdf

Decentralization in Kosova:

fear that decentralization might endanger territorial border of the country, for the fact that Serbian community until that time had boycotted all political processes in Kosova, and still was more politically integrated in Serbia than in Kosova, this political request of the international community quickly became priority of PISG, respectively of Kosova's Government. In July 2004, the latter established a working group for this purpose, leaded by the Minister of Public Services, Jakup Krasniqi, group which created a frame document about decentralization that was, however, focused only in political aspects, without determining any time frame (respectively new municipalities that had to be created). With intensification of the process of Standards for Kosova, Kosovar Government intensified the process through "pilot-projects" for five territorial zones by balancing the aspect of communities that would benefit from this process; out of five proposed municipal pilot-units, two were resided by Serbian majority (Graçanica and Parteshi), whilst other part with other communities (Mamusha with Turkish, and Juniku and Hani i Elezit with Albanians).

Despite this offer, members of Serbian community continued to boycott the process of creating municipal pilot-units, and until declaration of independence there was no progress in creating municipalities with Serbian majority, mainly due to political reasons, respectively large influence of official Belgrade on Kosovar Serbs from one side, and UNMIK's inactivity vis-a-vis to this influence. As a consequence, as it's demonstrated usually when Serbian elections were held in Kosova, UNMIK didn't do anything beside rhetorical objection of this anomaly. Thus, implementation of decentralization continued to be dragged until the beginning of negotiations for the final status that started in November 2005. Decentralization was the topic of the first round of negotiations for the status, held on February 2006, during which kosovar delegation showed to be very constructive, especially as about the freedom of municipalities about inter-municipal relations and cooperation, in accordance with the European Chart for Local Self-Governance. Further. They also gave guaranties that these premise would reflect on the future Law for Local Self-Governance⁴.

The whole result of the process of negotiations about decentralization, within negotiations about the status, reflected on the Comprehensive Proposal for Kosova Status Settlement, which gave a whole chapter to all this process. Therefore, dispositions about decentralization are gaining a more fundamental importance rather than legal, by being classified on the level of "supra-constitution", because not only that main dispositions of this process reflect on the Constitution of Republic of Kosova, but also for the fact that the Package has judicial precession on the Constitution.⁵ Most important political point, for Serbian community, also which determines the political system and of governance in Kosova is creating 5 new municipalities (Graçanica, Ranillugu, Parteshi, Klllokot/Verbovci and Mitrovica North) and expansion of one municipality (Novobërda)⁶. Beside this, the Package

⁴Ibidem, pg. 252

⁵Constitution of the Republic of Kosovo, Chapter XIII: Final Dispositions, Article 143, Assembly of Republic of Kosova, Prishtinë, June 2008, p. 55 – 56, <http://www.assembly-kosova.org/common/docs/Constitution1%20of%20the%20Republic%20of%20Kosovo.pdf>

⁶Comprehensive Proposal for Kosovo Status Settlement, Shtojca III: Decentralizimi, UNOSEK, Vienna, 2 February 2007, pg. 31 – 32, <http://www.unosek.org/docref/report-english.pdf>

Experiences from Municipalities of Prizren Region

sanctions another four special laws, including legislation about 'vital interests'. After the completion of the negotiations for status, Ahtisaari Package steps into power, which reflects all dispositions of Ahtisaari Package as about the local self-governance and 'vital interests'⁷, in this context. Actually, the process of decentralization has advanced, at least on the political dimension, with establishing all new predicted municipalities, beside that of Mitrovica North.

Legal Frame of Decentralization

During the governance of UNMIK, local government was regulated based on UNMIK Regulations 2000/45 (and following regulations for filling-changing of this) and 2007/30, regulations which were bases of functionality of local governance and determined the competencies of municipalities.

After stepping into power of Ahtisaari Package these regulations were replaced with local legislations. As it was mentioned above, Ahtisaari Package sanctions a number of obligatory laws for Kosova in order to regulate the process of decentralization, respectively to regulate exclusive and special competencies of Municipalities, including the domain of 'vital interests'. These laws are: The Law on Local Self-Governance, Law on Local Elections, the Law on Managing of Local Finances and the Law on Education in Municipalities⁸.

Based on the Ahtisaari Package, Kosova now has evolved in this process and managed to declare its independence, approved its Constitution and brought all laws that were predicted the Ahtisaari package. Therefore, as a reference point during compilation of this document we'll have the complete infrastructure that followed the reformation of local government and decentralization. After the Declaration of Kosova's Independence, local institutions managed to approve the Constitution and aforementioned basic laws to fulfil the decentralization process.

The Law on Local Self-Governance, as a legal base on this direction, determines Municipality as constitutive unit of local self-governance in Republic of Kosova, consisted by a community of citizens in a certain territory, determined by the law, which practices its jurisdiction, and which is not necessarily reserved for central institutions, whilst municipal competencies are regulated based on the subsidiary, that are internal competencies, delegated competencies, and extended municipal competencies.

The principle of subsidiary is used to provide that public responsibilities are pursued by those authorities that are most close to its citizens (article 4 of the European chart for the local self-governance).

---

⁷Constitution of the Republic of Kosovo, Chapter IV: Assembly of Republic of Kosova, Article 81, Assembly of Republic of Kosova, Prishtinë, June 2008, pg. 26 – 27, <http://www.assembly-kosova.org/common/docs/Constitution1%20of%20the%20Republic%20of%20Kosovo.pdf>

⁸Ibidem, Annex VII: Legislative agenda, pg. 57 – 58

Decentralization in Kosova:

Internal municipal competencies predicted by the new legislation are full and exclusive competencies for local interest, by respecting determined standards in the applicable legislation, in a number of fields:

- Local economical development;
- Urban and rural planning;
- Use and land development;
- Applying regulations on building and standards for control of building;
- Protection of local environment;
- Offering and maintenance of public and municipal services, including water supply, sewerage and drainage, treatment of sewerage, managing of garbage, local roads, local transport and schemes of local heating;
- Reaction on local emergency cases;
- Offering public pre-school, elementary and secondary education, including registration and licensing of all educational-schooling institutions, employment, salary payment and training of teachers and educational administrators;
- Promotion and protection of human rights;
- Offering primary public health care;
- Offering of domestic services and other services of social welfare, such is care of vulnerable, domestic shelter, care for children, care for elder, including registration and licensing of these care centres, employment, salary payment and training of social welfare professionals;
- Public habitation;
- Public health;
- Licensing of public services and facilities, by including those that have to do with entertainment, cultural and free activities, food, shelter, markets, vendors, local public transportation and taxis’;
- Naming streets, alleys and other public places;
- Offering and maintaining parks and public spaces;
- Tourism;
- Free and cultural activities;
- Any other issues that will not be excluded from their competencies, or that are not determined to another authority.

Based on the Law for Local Self-Governance, authorities of Republic of Kosova can delegate responsibilities in these fields:

- Cadastral records;
- Civil registration;
- Voters’ registration;
- Registration and licensing of businesses;
- Distribution of social aid payments (except pensions);
- Protection of forests located in the territory of municipality, within authorizations delegated by the central authority, including giving licenses for cutting woods, based on the regulations approved by the Government.

Some municipalities have extended competencies in the field of health, education, culture and will have the right to take part in election of police station commanders.

Experiences from Municipalities of Prizren Region

Central authorities of Republic of Kosovo monitor the practicing of extended competencies in accordance with the central legislation that predicts equal access to public services; minimal qualifications of the personnel and their training; general policies for licensing and accreditations to offer public services⁹.

Nevertheless, delegated competencies necessarily should in all cases be followed by adequate financing in accordance with determined objectives based on the LSG and the Law on the Local Government Finances, which is confirmed by municipal officials on the occasion of the competence handover from central to local level.

The general burden of creating policies and actions for establishing new municipalities and implementation of the decentralization process falls on the Ministry of Administration of Local Governance, which has created an Action Plan on Applying Decentralization 2008 – 2010. This action plan predicts in details all steps that will be taken during this period for reformation of local government and decentralisation.

This action plan reviews strategic aim of Kosovo's Government to create a sustainable and effective system of local self-governance in all territory of Kosovo, which will provide better living conditions for all its citizens by paying attention to the special needs on minorities¹⁰.

Based on this plan a Ministers' Working Group for Decentralization (MGD), which reviews draft laws and draft decisions compiled to apply decentralisation and sends them for approval to the Government, reviews and approves programmes and projects for further development of decentralisation and consolidation of local self-governance, coordinates the activity of ministries and other central institutions in the process of creating new municipalities in cooperation with International Civil Representative and provides coordinated access from the respective ministries and existing municipalities, observes the work of Teams for Municipal Preparations (TMP) and writes progress reports to create new municipalities, directs the process of transfer of competencies and asks for reports from the ministries and other respective institutions about the dynamics of transfer, coordinates attempts in providing necessary financial sources and other sources for creating new municipalities, coordinates the work of local and international donors in supporting this process, approves projects and programmes and sets priorities to build and develop capacities of the elected ones and of municipal civil servants in accordance with the needs brought by the decentralization process, applies the Action Plan for Applying of Decentralization and submits periodic reports to the government, reviews and approves programmes and projects for further developing of decentralization process and consolidation of local self-government on direction to fulfilling of this objectives¹¹:

---

⁹The Law for Local Governance, Article 19 ,
http://www.assembly-kosova.org/common/docs/ligjet/2008_03-L040_al.pdf

¹⁰Action plan for Decentralization 2008-2010 pg 2
<http://www.ks-gov.net/mapl/Documents/Plani%20i%20Veprimi%20per%20Zbatimin%20e%20Decentralizimit-1.pdf>

¹¹Ibidem, pg 4

Decentralization in Kosova:

In accordance with objectives, MGD (Ministers' Group for Decentralization) establishes a working group for the fields affected by the decentralization process. As a result MGD has established five working groups and that in:

- Legislation reform
- Creating new municipalities;
- Transfer of competencies and resources;
- Increase of development of municipal capacities;
- Completion of informational fields on decentralization.

To be effective unit of local governance, a municipality should meet these criteria:

- To have clearly determined administrative borders;
  - To have democratic election system that produce legitimate municipal authorities;
  - To have responsibilities and competencies determined and guaranteed by the law;
  - To have sufficient financial sources and financial autonomy in order to fulfil its responsibilities;
- To have administrative and human resources for practising responsibilities and to offer services for citizens¹².

Based on the new Law for Municipal Administrative Borders, for example Prizren region is consisted of five municipalities and one municipal pilot-unit, which during last elections took part in this process and is expected to be consolidated as a separate municipality with full competencies.

---

¹²ibidem, pg 2

Schooling and Education

Among competencies of local governance, based on the LSG, includes also pre-school education, kindergartens, primary and secondary school. The Law for Education in Municipalities gives to municipalities the competence to nominate school directors and managers. In the scope of preparations for transfer of competencies, based on the Strategic Plan of the MALG, the ministry is responsible to increase human and infra-structural capacities. From officials of the Directorate for Education of Prizren Municipality it is confirmed that the transfer of competencies are gradually being carried out, but due to lack of proper expertise there is no progress on this direction. Increase of human resources in this directorate has started; however, it's needed higher intensity in order to rise staffs' readiness for new challenges. This Directorate also emphasised that starting from next year there will be a decentralisation in managing schools from local authorities, including respective administration of finances in schools.

In Municipalities of Rahovecit and Dragashit a challenge for local institutions remains parallel structures on the level of organizing schools. Whilst local governments in these municipalities are trying to cooperate with leaders of Serbian parallel schools (which are actually working with Serbian programmes, whilst are beings paid from sources of Kosova Budget¹³), managing staff of these schools don't even have contracts with respective kosovar authorities, they are still on the salary lists and regularly are receiving their salaries. Taking into consideration that this is political problem that cannot be solved individually, MEST is on the process of creating Kosova's educational plan-programme for languages of minorities, which is expected to eliminate these parallel structures through gradual integration of all minorities on educational system of Kosova.

The process of decentralization is directly tied with local community and thus it requires cooperation, acceptance and participation of all communities living in Kosova, especially of Serbian community¹⁴. In order to come out of this situation it's needed to review two possibilities: legal obligation for these structures or also to create a special payment scheme for these employees and their return under legal authority of local institutions.

Public educational facilities can be built by municipalities and be financed from the municipal budgets and donations. Municipal competencies in building educational facilities involve identification of the needs for building educational facilities, setting their location and offering municipal land, preparation of implementation plan, projecting of building, issuing permit for building, procurement of services and building materials, necessary inspections, issuing of final permits for use of buildings and creating normal conditions for educational process and training. Municipality should submit confirmation about availability of municipal land for building, the plan for imple-

¹³Interviews with officials of Rahovecit and Dragashit municipalities

¹⁴Implementation of Decentralization process in Kosova one year of the Constitution, Prishtinë, June 2009

Decentralization in Kosova:

mentation of the project and school's final project no later than 60 (sixty) days prior to the planned start for procurement and construction services. Schools will have their budget given by the municipality¹⁵.

A particular problem remains unwillingness of respective Ministries to incorporate capital projects made by local governments and lack of staff on the level of directorates to analyze the costs for transferring finances on the school level, which is utterly result of lack of trainings for increasing capacities and human resources¹⁶.

Regarding education, total of six problematic fields are identified, with which Prizren municipality is facing:

1. Insufficient and healthy space for teaching and learning;
2. Insufficient involvement of children in educational system in all levels of education in the competence of Municipality;
3. Deficient performance for governing, leadership and managing of education in municipality;
4. Unsatisfactory quality of teaching and learning;
5. Lack of cooperation between relevant organizations and institutions, and
6. Lack of conditions for developing professional education¹⁷.

Specific of Prizren Region is that lessons is carried out in four languages: Albanian, Bosnian, Turkish and Serbian. Whilst in Prizren municipality lessons are carried out in three languages (Albanian, Bosnian, and Turkish), in Rahovec and Dragash municipality in two languages (Albanian and Serbian).

Educational system in Kosova continues to be affected by the lack of personnel, adequate facilities (including basic sanitary services and adequate and sufficient drinking water), poor teaching quality and low quality of involvement in educational system (lower than the region's average). Implementation of the Law for Education on the local level is obstructed due to lack of necessary financial and administrative capacities of Municipal Directorate for Education. The percentage of abandoning school is higher than region's average and teachers' absences or lateness is a disturbing issue. Participation or involvement in none obligatory development of early childhood and education is one of the lowest in Europe. There is still a lack of a mechanism for monitoring the quality of teaching¹⁸.

¹⁵The Law for Education in Municipalities of Republic Of Kosova
http://www.assembly-kosova.org/common/docs/ligjet/2008_03-L068_al.pdf

¹⁶Interview with officials of Suhareka municipality

¹⁷Development Plan of Directorate of Education for the period 2009 – 2011, Prizren Municipality

¹⁸European Commission's Progress Reports about Kosova, Brussels, October 2009, <http://www.acdei-ks.org/administrimi/uploads/files/Raporti%20i%20Progresit%202009%20i%20KE%20per%20Kosoven.perkthimi%20zyrtar.pdf>

Experiences from Municipalities of Prizren Region

Economy and Finances

According to new legislation, municipalities are responsible to create politics for economical development and fiscal policies. Based on the Law for Managing Local Finances, municipalities have the competence and independence to set the parameters for their own incomes regarding real estate taxes, tariff, fees and fines from municipal services and activities.

As a success of decentralization, till now, was transfer of the office of treasure on the level of responsibility of municipality¹⁹, in the frame of managing the expenses of public finances and direct access to the information system of financial management (free balance)²⁰ including also staff trainings and certification.

Financial Independence of Municipalities

In accordance with national economical politics, and considering fiscal stability of municipalities and Government, municipalities have the right to have sufficient financial sources with which they can freely operate while practising their municipal competencies in accordance with applicable laws in the country. For the good of municipality's inhabitants, Municipal Assemblies and their executive officials have the right and authorization to independently regulate and manage financial sources derived from municipal incomes or which are given to the municipality as a common grant as municipal sources for financing their responsibilities.²¹

Within the added competences, Ministry of Trade and Industry still didn't delegate the competence to register businesses to municipalities. In absence of this competence, local governments are facing lack of information about businesses and many information given by the ministry correspond with fictive businesses, which interferes further on the work of municipal authorities for economy and finances in collecting taxes from these registered businesses, which results in accumulation of debts²². In this context, in Municipality of Suhareka and of Dragash, next year World Bank will implement a supportive project. Through this project it is aimed the Municipality becomes a bridge between respective Ministry and citizens, which would enable them to register their businesses in respective municipalities and not in ministry, as it was till now.²³

---

¹⁹Interview with Municipal officials of Prizren region

²⁰Interview with officials of Suhareka municipality

²¹Law on Managing Local Finances, Article 2,

http://www.assembly-kosova.org/common/docs/ligjet/2008_03-L049_al.pdf

²²Interview with officials of Prizren municipality.

²³Interview with officials of Suhareka municipality

Decentralization in Kosova:

Public Services

Municipalities have competence to offer maintenance of public and municipal services, including for water supply, sewerage and drainage, treatment of sewer waters, managing garbage, local roads, local transport and schemes of local heating. Citizens emphasise that there is still confusion about who is responsible to offer municipal services²⁴. As the LSG specifies that Municipality is competent for providing afore services, the Law for Public Companies allows PC to ménage with these competencies. Municipal officials are complaining for this because citizens are addressing complaints to municipalities and not to PC and demand to immediately start to harmonize the legislation, since here we are dealing with a law conflict (double competence for the same service).²⁵

As it was mentioned by the Municipal authorities of Prizren region, actually majority of public services in municipalities are being managed by regional companies, which do not give responsibility to municipalities, therefore, situation in this direction is unsatisfactory, especially as about water and garbage. According to them, citizens are demanding responsibility from municipal headship about the problems they are facing, whilst on the other hand municipality is weak to offer solution to their problems because they don't have competences that they have or should have. In this scope, responsible persons for this situation, created since long time in the field of public services, should be identified in order to know who are responsible for the situation in the managing of municipal public services. According to them, there are problems also as about solid garbage, that are also managed by a regional company, where problems were noticed in the coordination between the latter and respective municipal authorities, furthermore, municipal officials claim that they still didn't made contacts between them and these regional companies. Due to this there are also problem regarding garbage disposal site in the territory of municipality.

Among the solutions to avert the problem of competencies' lawfulness it was said that "The Association of Municipalities should initiate legal procedure at the Constitutional court to evaluate the collision between LSG and LPC²⁶.

Health and Social Welfare

Based on the actual legislation, primary health care and social welfare are full responsibility of local governments. According to LLSG municipalities are responsible for offering primary health care and monitoring health condition of its citizens in their territory by applying preventive measures. As about the form of organization, this law specifies that primary health care is practised through family medicine and includes:

²⁴Kosova's Mosaic 2009

²⁵Interview with municipal officials and with President of Suhareka municipality

²⁶Interview with President of Prizren municipality

²⁷Law on Local Self-Governance, http://www.assembly-kosova.org/common/docs/ligjet/2004_4_al.pdf

Experiences from Municipalities of Prizren Region

- Advancing, prevention, treatment, cure and rehabilitation regarding illnesses, disorders and injuries;
- Health education, immunization and vaccination;
- Determination of initial diagnosis and elementary health care, including minor surgical interventions;
- Promotion of dental health and basic dental care;
- Care for mental health based on the community;
- Rehabilitation based on the community;
- Providing quality food and water.²⁸

World Health Organization determines Primary Health Care (PHC) as “essential health care in which have universal access individuals and families in the community in ways acceptable to them, through their full participation and with a case that can be covered by the community or government, which is the core of overall social and economical development of the community”. Municipalities provide the appliance of the primary health care by giving advantage to preventive measures through implementation of the concept of family medicine. Kosova is divided in 36 Municipalities, where institutions of PHC are located, respectively Main Centres of Family Medicine (MCFM). Beside MCFM, among institutions that offer primary health care, are Centres of Family Medicine (CFM) and Points of Family Medicine (PFM). In municipalities with lack of easy access to hospitals, within some MCFM’s there are maternities and Centres for Women’s Welfare (CWW). Centres for Emergency Medicine are planned to function in municipalities with more than 150.000 inhabitants²⁹.

As about primary health care, citizens are continuing to face large difficulties, including poor infrastructure, lack of essential medicaments in the centres for family medicine, non effective services, without mentioning the issue of regulating and controlling of private sector of medical services. Also difficulties are in the establishing and managing of a new system of health insurance that is a base for the normalization of medical services.

Within the Directorates of Health, in the transfer of competences crossed also the Centre for Social Work, but problem is still the selection form of those that needs assistance, by meaning adverse and complicated conditions of those in need for assistance. In the formal aspect the budged is transferred, but in practice it’s still being managed by the respective ministry³⁰.

---

²⁸Law for Health care, article 28 http://www.assembly-kosova.org/common/docs/ligjet/2004_4_al.pdf

²⁹Sectorial Strategy for Health care 2010-14 <http://www.mshgov-ks.org/strategjia.pdf>

³⁰Interview with President of Malisheva municipality

Decentralization in Kosova:

Rural and Urban Planning

Municipal's competence is also urban and rural planning that includes: creation of Municipal Development Plans, Urban Development Plans and Urban Regulative Plans. The need for a different access in urban planning still remains a problem. In this context, for local governments in Prizren region urban and rural planning is as a challenge, where actual situation is critical and it is characterized with many wild buildings, without considering urban criteria. According the Law for Spatial Planning, responsible authorities for applying spatial plans are: Kosova's Assembly, Kosova's Government and Municipal Assemblies, latter ones are within the municipal competences.³²

In order to officer professional advices in the process of creation of municipal development plans, urban development plans, Municipal officials of Prizren region stated that on this direction support gave UN-Habitat, which assisted in increasing capacities of local planners. In this context a great concern remains the fact that Municipal Development Plans are not compiled, and as a necessity Ministry of Environment and Spatial Planning should invested on this direction³³ as a precondition in compiling Urban Plans and Regulative Urban Plans

Local Economical Development

Local Economical Development is a holistic discipline that can be defined as increase of capacity of local economy in order to create wealth for local residents. Local Economical Development is about the joint work of people in creating partnerships to achieve sustainable economical development and improvement of quality of life for everybody in community. This increase can be achieved if local resources (work, land and capital) is used in productive way.³⁴

These aims are predicted to be achieved through:

- Promotion of small and medium local businesses;
- Usage of natural and human resources and potentials;
- Decrease of unemployment through creation of new jobs, internal and external investments;
- Improvement and developing local infrastructure.

Possibility of municipalities in the current situation maybe can be unfavourable as about politics for local economical development, but local governments should make their efforts in creating strategic plans for local development based on the specifics of municipalities. As assistance in local economical development is also creation of industrial zones that have the possibility to generate incomes and would have direct

³¹Law on Spatial Planning, Article 10.2, http://www.ks.gov.net/mmph/document/shqip/ligje/plan_hap/Liigi_per_plani_hapsinor_2003_14_shqip.pdf

³²http://www.assembly-kosova.org/common/docs/ligjet/2003_14_al.pdf

³³Only few municipalities in Prizren region have started to compile Municipal Development Plans

³⁴Association of Municipalities of Kosova, Annual Report 2008, Prishtinë, December 2008

Experiences from Municipalities of Prizren Region

impact in increase of employment and citizens' welfare in general. Suhareka municipality has created industrial zone and first businesses started to operate³⁵.

For this purpose it is predicted creation of municipal Offices for Economical Development, tasks of which are:

- To lead with local economical policies;
  - To plan the overall local economical development;
  - To determine development and structural priorities;
  - To prepare programmes and proposals of support measures for small and medium enterprises;
  - To prepare analysis, statistical information and periodic reports about the need of the municipality on this field;
  - To cooperate with international organization and NGO's that represents citizens;
- To take part in preparation of the municipal informer, brochures, bulletins and other.

Municipal Administration

Based on the Administrative Directive of MPA, organs of Public Administration are these: (1) organs of the central public administration and other organs that are depending from them, and (2) organs of local public administration and other organs that depend from them³⁶.

Services that are carried out in the office of Civil Status are: birth certificates, marriage certificates, death certificates, deaths, marriages when one of the partners is a foreign citizen, births, marriages and deaths occurred abroad- procedures, birth registrations, registration of deaths, registration of marriages, late registrations in the matrix book of births, late registrations on the matrix book of deaths, correction of names, last name, change of personal name (name and last name), retrieval of previous maiden name, after marriage, certificates of family community, certificated for family status (subsidiary for abroad), residence certificate, issuing the act of death, confirmation of originality, confirmation of identity, declaration for receiving material benefits, certificate of material dependence.

Increase of human capacities for implementation of standards at work is expected to increase efficiency of civil servants on the satisfactory level for citizens, by officering them services from these organs. Increase of human capacities is necessary since municipalities have staff that is challenged from the fast developments of informative technology, hence, despite attending trainings no improvement of their performance was noted. Another problem that arise is functioning of Local Offices that are responsible for offering many civil services, but aren't supplied with proper stamps, which results that the cost for citizens to do these services is high³⁷. A technical solution in

³⁵Interview with President of Suhareka municipality

³⁶Administrative Directive about Organs of Public Administration, Article 2, MAP <http://www.ks-net.net/map/Documents/UA%2008-2006-Qeveria.pdf>

³⁷Interview with the Director of Prizren Municipal Administration

Decentralization in Kosova:

offering complete services from these offices was made by Suhareka Municipality, which might be to some level in contradiction of the current legislation.

Protection of Local Environment

Municipalities, based on the new legislation, are responsible for protection of local environment. Responsible authorities for administrating environmental protection are also Municipalities³⁸. One of the competencies that falls on the level of municipalities are also: cooperation with the Ministry in preparation of the environment protection plan and sustainable development within their territory, obeying laws and carry inspections for applying laws that are about the protection of environment and sustainable development within their territory, prepare and provide information for citizens about the protection of environment and sustainable development, approves the plan for protection of environment and development within the territory of respective municipality³⁹.

As a consequence of horizontal extension we have the creation of Independent Commission for Mines and Minerals, which in accordance to law is responsible to carry following functions: Emission, transport, cancelation and withdrawal of permits and licences for exploration and exploitation; Emission, transport, cancelation and withdrawal of permits and licences for use of explosive substances in works for exploitations of mines, Conducting investigations about accidents occurring in mines and quarries and necessary actions needed because of these, creating and maintaining a database for mineral official and the right for exploitation of mines and offering technical assistance to Government for all issues that are about mines and minerals in Kosova⁴⁰.

Authorities on local level should be more effective as about environmental protection, but also on this field they blame central institutions for not delegation of competences or disabling the possibility to apply competences predicted by the Law for Local Self-Governance. River banks and shores are being uncontrollably or controllably exploited by central level that cause total degradation of these areas and have consequences on the ecosystem⁴¹.

The problem is on issuing licenses by the Independent Commission for Mines and Minerals, as main authority for issuing licenses for exploitation and control, whilst municipality or DEF (Directorate for Economy and Finances) gives only the consent, without possibility for further control.

In order that local operation be more effective in controlling and exploitation of the gravel and quarries there should necessarily be a inter-sector coordination between the Ministry's inspectorate for protection of environment and municipal inspectorate.

³⁸The Law for Protection of Environment, article 5 <http://www.ks-gov.net/mmph/>

³⁹Ibidem, article 5.3

⁴⁰UNMIK Regulation 2005/5 article 2, http://www.unmikonline.org/albanian/regulations/2005/RA2005_02.pdf

⁴¹Interview with Director for Protection and Rescue of Prizren Municipality

Experiences from Municipalities of Prizren Region

Territorial Organization based on the New Legislation

Part of All-Inclusive Proposal is also Law no. 03/ L-041 on the Municipal Administrative Borders. With this law is regulated territorial organization of local self-governance of Republic of Kosova, municipal administrative borders are defined, names and residencies of new municipalities, provisional rules between existing and new established municipalities are set and also are defined procedures for changing municipal administrative borders.⁴²

Administrative border of municipalities are also administrative borders of cadastral areas that compose the municipal territory in the part that bounds with neighbouring municipality or matches with the state borders of Republic of Kosova.⁴³ After approval of this law, in Prizren region also administrative borders have changes because Mamusha as a pilot-unit, is established as Municipality with full competences.

Law on Local Elections

This law, part of Ahtisaari Package, defines a new election system on the local level where is predicted organization of elections for Municipal Assembly and Municipal President.⁴⁴ It should be mentioned that Municipality of Mamusha has already organized these elections and will have legitimate representative for the four year period, compared to the time when it had the status of municipal pilot-unit and municipal officials were appointed from MALG. This proves the dedication of Kosova's Government towards commitments made in the Ahtisaari Package.

Law on Finances of Local Government

As a part of commitments taken from Kosova's Government, was also defining the law on managing local finances. With this law is regulated financial independence of municipalities, in accordance with national economical policies and by considering fiscal stability of municipalities and Government. According to this law Kosova's Municipalities have the right to have sufficient financial sources with which can be freely possessed during practising their municipal competencies in accordance with applicable laws in Kosova. Financial sources should be equal to municipal competences determined by the Constitution and LLG.⁴⁵

According to the new legislation, municipalities are responsible to create policies for economical development and fiscal policies. Based on the Law for Managing Local Finances, municipalities have the full right to create regulations about taxes, fees and fines.

---

⁴²Action Plan 2009 for implementation of European Partnership for Kosova, July 2009, Prishtinë

⁴³Law on Administrative Borders, article 3.1

⁴⁴ Law on Local Elections, Article 7 and 9

http://www.assembly-kosova.org/common/docs/ligjet/2008_03-L072_al.pdf

Decentralization in Kosova:

By knowing the need for determining financial sources that are available in Kosovar municipalities, including municipal incomes, grants and other sources of finances necessary to practise municipal competences for the benefit of municipal inhabitants, Municipal Assembly and executive officials have the right and authorization that independently regulate and manage financial sources coming from municipal incomes or which are given to the municipality as a form of general grant. Allocations of suficit between directorates in these cases are bureaucratized, since for each allocation consent of MEF is required, which results in delayed address and treatment of issued for the interest of citizens.⁴⁶

Conclusions and Recommendations

These new municipalities have also held first elections since they became authority of local governance. In general the process of establishing of these municipalities has passed according to predictions and without any major political problems. The only special problem that remains is establishing Mitrovica North municipality. Whilst if look at the whole process, there are few main challenges as about its stability: local ownership in directing the process, legitimacy of leading municipal structures and inter-sector coordination during its establishment.

As about local ownership, the whole process is controlled by International Civilian Office (ICO), which has nominated Municipal Preoperational Teams (MPT), whilst the role of Ministry of Administration of Local Government was mainly of a technical level, whereas especially positive in the context was cooperation and involment of local organization from civil society and from minorities.

Regarding legitimacy, first elections in this new municipalities has shown a low level attending elections (except Mamusha), and this brings a concern as about stability of local democracy, especially by considering wide scale of autonomy of these municipalities “of vital interest”, a level of autonomy that requires more active and participating citizens, otherwise new municipalities will face with danger that, in one side will have services to office, whilst on the other hand these citizens aren’t interested to use them.

Third challenge has to with the inter-sector aspect of the decentralization process; until now the whole process was made only in political level, whilst still there are no attempts for decentralization of sectorial services in these new municipalities, in the field of education, social services, especially in the sector of security, which hold the danger of being politicized. Lastly, a greater challenge is involvement of Republic of Serbia in cooperation with municipalities with Serbian majority in accordance with All-Inclusive Proposal for Kosova Status Settlement, taking into consideration unconstructive stand of official Belgrade towards Republic of Kosova.

Fourth challenge has to do with un-harmonization of existing legislation. Many of

⁴⁵Action Plan 2009 for implementation of European Partnership for Kosova, July 2009, Prishtinë

⁴⁶Interview with Mr. Ramadan Kadiri, official for budget planning in Rahovec Municipality

Experiences from Municipalities of Prizren Region

the competences that are predicted for local level are still undefined by sub-legal acts, since we are dealing with many competences of the same field from many organs that will necessarily create total confusion about who is responsible for what. Working sub-groups for Decentralization should accelerate procedures for creating new legislation in order to harmonize it conform competences that were given on the Law for Local Self-Governance.

In each local community there will be technical elections and they will be supplied with proper stamps to functionalize e-governing, respectively electronic processing and managing of information.

The List of Used Sources

Articles and Publishings

1. Kosova's Mosaic 2009, Prishtinë, 2009
2. The Kosovo Decentralisation Briefing Book, Open Society Institute, Budapest, 2007, fq. 30, http://lgi.osi.hu/cimg/0/0/7/6/2/decentralization__4_.pdf
3. Kosovo: Toward Final Status, International Crisis Group (ICG), Beograd/Prishtinë/Bruksel, http://www.crisisgroup.org/library/documents/europe/balkans/161_kosovo_toward_final_status.pdf
4. Implementation of Decentralization Process in Kosova a year after the Constitution, Prishtinë, June 2009

Official Documents

1. Comprehensive Proposal for Kosovo Status Settlement, UNOISEK, Vienna, 2 February 2007, <http://www.unosek.org/docref/report-english.pdf>
2. The Constitution of the Republic of Kosova , Assembly of Republic of Kosova, Prishtinë, June 2008, <http://www.assembly-kosova.org/common/docs/Constitution1%20of%20the%20Republic%20of%20Kosovo.pdf>
3. The Law on Education in Municipalities of the Republic of Kosova, Assembly of Republic of Kosova Prishtinë, 2008, http://www.assembly-kosova.org/common/docs/ligjet/2008_03-L068_al.pdf
4. The Law on Administrative Borders, Assembly of Republic of Kosova, Prishtinë, 2008, http://assembly-kosova.org/common/docs/ligjet/2008_03-L041_al.pdf
5. The Law for Protection of Environment, Assembly of Republic of Kosova, Prishtinë, 2009, http://assembly-kosova.org/common/docs/ligjet/2009_03-L-025_al.pdf
6. The Law for Managing of Local Finances, Assembly of Republic of Kosova, Prishtinë, 2008, http://www.assembly-kosova.org/common/docs/ligjet/2008_03-L049_al.pdf
7. The Law for Spatial Planning, Assembly of Republic of Kosova, 2003, http://assembly-kosova.org/common/docs/ligjet/2003_14_al.pdf

Experiences from Municipalities of Prizren Region

8. The Law for Health care, Assembly of Republic of Kosova, Prishtinë, 2004, http://www.assembly-kosova.org/common/docs/ligjet/2004_4_al.pdf
9. The Law for Local Self-Governance, Assembly of Republic of Kosova, Prishtinë, 2008, http://www.assembly-kosova.org/common/docs/ligjet/2008_03-L040_al.pdf
10. The Law on Local Elections, Assembly of Republic of Kosova, Prishtinë, 2008, http://assembly-kosova.org/common/docs/ligjet/2008_03-L072_al.pdf
11. Action Plan for Decentralization 2008 – 2010, Ministry of Administering Local Government, Prishtinë, 2010, <http://www.ks-gov.net/mapl/Documents/Plani%20i%20Veprimit%20per%20Zbatimin%20e%20Decentralizimit-1.pdf>
12. Action Plan 2009 for implementation of European Partnership for Kosova, Government of Republic of Kosova, July 2009, Prishtinë, <http://www.acdei-ks.org/?id=75&mid=75>
13. Development Plan of Directorate for Education for the period 2009 – 2011, Prizren Municipality, Prizren, 2009
14. Progress Report of 2009 for Kosova, European Commission, Brussels, October 2009, <http://www.acdei-ks.org/administrimi/uploads/files/Raporti%20i%20Progresit%202009%20i%20KE%20per%20Kosoven.perkthimi%20zyrtar.pdf>
15. Annual Report 2008, Association of Municipalities of Kosova, Prishtinë, December 2008
16. UNMUK Regulation 2005/5, UNMIK, Prishtinë, 2005, http://www.unmikonline.org/albanian/regulations/2005/RA2005_02.pdf
17. Sektorial Strategy for Health Care 2010-14, Ministry of Health, Prishtinë, 2009, <http://www.mshgov-ks.org/strategjia.pdf>
18. Administrative Directive about Organs of Public Administration, Ministry of Public Administration, Prishtinë, 2008, <http://www.ks-gov.net/map/Documents/UA%2008-2006-Qeveria.pdf>

Decentralization in Kosova:

Interviews

1. Mr. Sali Asllanaj, Suhareka Municipal President
2. Mr. Isni Kilaj, Malisheva Municipal President
3. Mr. Salim Januzaj, Dragash Municipal President
4. Mr. Arif Bütüç, Mamusha Municipal President
5. Mr. Ymer Bala, Director for Economy and Finances, Prizren Municipality
6. Mrs. Luljeta Baraliu, Director for Economy and Finances, Suhareka Municipality
7. Mr. Dervish Çadraku, Director of Administration, Rahovec Municipality
8. Mr. Ejup Zeka, Director for Economy and Finances, , Rahovec Municipality
9. Mr. Ilmi Elshani, Director of Education , Rahovec Municipality
10. Mr. Fadil Buqari, Official for Municipal MattersZyrtar për Çështje Komunale, Rahovec Municipality
11. Mr. Ramadan Kadiri, Official for Budget Planning, Rahovec Municipality
12. Mr. Xhevdet Duraku, Vice-president of Rahovec Municipality
13. Mr. Nehat Basha, Director for Portection and Rescue, Prizren Municipality
14. Mr. Nexhat Çoçaj, Coordinator in the Directorate of Education, Prizren Municipality

Notes:

Mbështetur nga - Supported by:

This document has been financed by the Swedish International Development Cooperation Agency, Sida. Sida does not necessarily share the views expressed in this material. Responsibility for its contents rests entirely with the author.